

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Практикум з навчальної дисципліни
"ЛОГІСТИКА В МІЖНАРОДНОМУ
ТУРИЗМІ"**

**для студентів напряму підготовки
6.140103 "Туризм"
усіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри туризму.
Протокол № 8 від 27.01.2014 р.

Укладачі: Єрмаченко В. Є.
Лола Ю. Ю.
Лісіцина І. І.

П69   Практикум з навчальної дисципліни "Логістика в міжнародному туризмі" для студентів напряму підготовки 6.140103 "Туризм" усіх форм навчання / укл. В. Є. Єрмаченко, Ю. Ю. Лола, І. І. Лісіцина. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. с. Кузнеця, 2014. – 116 с. (Укр. мов.)

Подано комплекс тестових, тренувальних та практичних завдань з метою закріплення теоретичних знань з навчальної дисципліни та отримання практичних навичок щодо планування, аналізу та оптимізації руху туристичних, матеріальних, фінансових, інформаційних потоків, а також вивчення впливу зовнішнього середовища на них та формування систем логістичного управління.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.140103 "Туризм".

Зміст

Вступ	3
Змістовий модуль 1. Основи логістики в міжнародному туризмі	4
1. Сутність логістики та її становлення у сфері туризму	4
2. Концепція логістики в міжнародному туризмі	13
3. Логістичні потоки в міжнародному туризмі	20
4. Фінансові потоки в міжнародному туризмі	26
5. Логістичні інформаційні потоки в міжнародному туризмі	31
6. Логістика виїзного туризму	35
7. Логістика в'їзного туризму	44
8. Логістика внутрішнього туризму	50
Змістовий модуль 2. Транспортна логістика в міжнародному туризмі. Логістика як концепція розвитку туристичних підприємств	55
9. Логістична система авіап перевезень	55
10. Логістика в організації наземних перевезень	61
11. Логістика в організації круїзів	67
12. Логістичне управління на туристичних підприємствах	72
13. Логістика в готельному бізнесі	80
14. Логістика в ресторанному бізнесі	85
Завдання до колоквіума	94
Використана література	96
Відповіді на тестові завдання	101
Підказка щодо виконання тренувальних вправ	107
Відповіді на тренувальні вправи	113

Вступ

В останні роки міжнародний туризм стає все більш розвинутим та популярним. У зв'язку з цим загострюється конкуренція в цій галузі економіки, що викликає необхідність управління туристичними потоками на міжнародному рівні, а також на рівні окремих держав і туристичних підприємств. Це потребує застосування у туризмі нових підходів та методів, які і надає система логістики.

Метою вивчення навчальної дисципліни "Логістика в міжнародному туризмі" є формування системи теоретичних знань та практичних навичок щодо методологічного апарату логістики в міжнародному туризмі для вирішення конкретних економічних завдань, що виникають при формуванні та популяризації туристичного продукту на рівні держави, а також на підприємствах туристичної галузі при необхідності прийняття управлінських рішень стосовно вибору маршруту подорожі, транспортного засобу, підприємств харчування та розміщення.

Предметом дисципліни є форми та закономірності руху логістичних потоків у міжнародному, національному та регіональному туризмі, оптимізація сервісного потоку та потоку клієнтів туристичних підприємств, а також методи і засоби мінімізації логістичних витрат при формуванні, реалізації та споживанні турпродукту за умовою всебічного задоволення бажань туриста.

Знання з логістики в міжнародному туризмі необхідні фахівцю для оптимізації діяльності туристичних підприємств, мінімізації загальних логістичних витрат, створення гнучких високорентабельних підприємств у сфері туристичної діяльності, ведення маркетингової діяльності та формування системи управління персоналом на якісно новому рівні.

Вивчення даної навчальної дисципліни базується на відповідному рівні загальних знань та на знаннях, які отримані при засвоєнні студентами загальнонаукових, гуманітарних та спеціальних дисциплін.

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу даної навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з економічною, туристичною, географічною літературою та нормативно-правовими актами, а також проходження практики на туристичних підприємствах.

У процесі вивчення дисципліни формуються такі спеціально-професійні **компетентності**:

здатність до аналізу та співставлення теоретичної інформації;

здатність до визначення та сприйняття сучасних напрямів у туристичному менеджменті;

здатність до моделювання фінансових потоків у туризмі;

здатність до формування та оцінювання інформаційних потоків у туризмі;

здатність до застосування статистичних та економіко-математичних методів аналізу туристичних потоків;

здатність до стратегічного бачення проблем та перспектив розвитку виїзного, в'їзного та внутрішнього туризму в Україні;

здатність до застосування логістики в сфері пасажирських перевезень;

здатність до проектування логістичних бізнес-процесів на туристичних підприємствах;

здатність до логістичної оптимізації діяльності готельних та ресторанних закладів.

До кожної теми запропоновано комплекс тестових, тренувальних та практичних завдань з метою закріплення теоретичних знань та формування практичних вмінь з дисципліни "Логістика в міжнародному туризмі". Запропоновані завдання можуть використовуватися для самостійної роботи студентів. Надані відповіді дозволяють також проводити самодіагностику засвоєння кожної теми навчального курсу.

Змістовий модуль 1. Основи логістики в міжнародному туризмі

Тема 1. Сутність логістики та її становлення в сфері туризму

Тренувальна вправа за темою 1 "Кросворд"

Мета: засвоєння теоретичного матеріалу в ігровій формі.

Методичні рекомендації до виконання тренувальної вправи

Тренувальна вправа спрямована на закріплення теоретичних знань з сутності логістики та її видів за різними класифікаційними ознаками.

Запропонована вправа містить елемент гри. Пропонується розглядати кросворд і побачити ключове слово по середині. Слова вписуються тільки по горизонталі, а питання для кожної строки наведені після кросворду. В кожную клітину можна вписати тільки одну букву.

Завдання:

1. Що є основним об'єктом управління логістики матеріального виробництва?
2. Логістика, що вирішує загальні проблеми туристичних підприємств стосовно своєчасного та повного задоволення потреб туристів, фінансових та інформаційних потоків, формування цін, планування та прогнозування, називається ....
3. Змістом ... логістики в туризмі є управління інвестиційними потоками в туризмі, фінансове планування та прогнозування туристичної діяльності, а також оптимізація фінансових потоків туристичних підприємств.
4. Метою логістики в туризмі є мінімізація сукупних ..., що виникають у процесі виробництва, просування та споживання туристичного продукту.
5. Що є основним об'єктом логістичного управління в сфері туризму?

6. Концептуальні положення логістики дають можливість визначити основні ... логістики в туризмі, до яких входять:

- 1) оперативний аналіз;
- 2) оперативна передача та прийом необхідного обсягу інформації;
- 3) оперативний контроль за переміщенням туристів і турпродукту;
- 4) інтеграція окремо функціонуючих інформаційних систем туристичної інфраструктури;
- 5) розрахунок та створення фінансового резерву і;
- 6) забезпечення проведення нарад, відео конференцій.

7. Цей вид логістики спрямований на використання інструментарію логістики в процесі управління туристичними потоками на рівні регіону, галузі, держави та світового співтовариства.

1							л					ПОТІК
	2						о	ЛОГІСТИКА				
							Г					
		3					і					ЛОГІСТИКА
							С					
			4				т					
	5						и					ПОТІК
	6						к					
			7				а				ЛОГІСТИКА	

Тестові завдання за темою 1

1. Деякі вчені стверджують, що логістика виникла ще в XIV ст. до н.е. у стародавніх містах Близького Сходу як наука про переміщення продуктів та товарів в межах міста та між містами сусідніх держав сушею та морським шляхом:

- а) так;
- б) ні.

2. Необхідно доповнити речення.

Традиційно вважається, що виникнення логістики пов'язане з розвитком _____ науки.

3. Логістика – це теорія та практика управління, що спрямована на оптимізації руху матеріальних, фінансових, інформаційних потоків, і виникло у відповідь на необхідність:

- а) інтенсифікації виробництва;
- б) забезпечення безперервної поточності;
- в) гнучкості та якості виробничо-господарської діяльності підприємства;
- г) активна участь всіх співробітників у розробці цілей підприємства.

4. Логістика – в туризмі це:

- а) це наука про поточкові процеси цілеспрямованої людської діяльності;
- б) теорія і практика управління економічними потоками фірми, які забезпечують досягнення загальних цілей фірми з найменшими витратами ресурсів;
- в) управління продуктовими потоками туристичних підприємств, що включає раціональну організацію формування, збуту та організації споживання туристичного продукту і супроводження цих процесів проходженням інформаційних потоків;
- г) наука про оптимальне управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками в економічних адаптивних системах із синергічними зв'язками.

5. Знайдіть відповідні етапи розвитку логістики.

Етапи	Рівень розвитку концепції логістики
1) I етап	а) зміни пріоритетів та моделей логістики;
2) II етап	б) затвердження концепцій логістики;

- 3) III етап
  - 4) IV етап
  - 5) V етап
- в) поява концепції логістики;
  - г) глобальна інтеграція логістичних функцій;
  - д) сучасне розуміння логістики як наукового напрямку.

6. Знайдіть відповідні етапи розвитку логістики:

Етапи розвитку ринку	Рівень розвитку концепції
1) Орієнтація підприємств на потреби споживачів	а) зміни пріоритетів та моделей логістики;
2) Насичення товарного ринку	б) затвердження концепцій логістики;
3) Економічний та технічний розвиток промисловості	в) поява системи логістики;
4) Зростання конкуренції товарів за якістю, посилення ресурсного фактора	г) глобальна інтеграція логістичних функцій;
5) Глобалізація бізнесу	д) формування системи логістичноорієнтованого управління.

7. "Українська логістична асоціація" з'явилася у 2000 році:

- а) так;
- б) ні.

8. За рівнем локалізації логістичних операцій та функцій розрізняють:

- а) макрологістику;
- б) інфраструктурну логістику;
- в) мезологістику;
- г) мікрологістику;
- д) логістику матеріального виробництва.

9. Логістика ресурсної бази туризму спрямована на:

а) формування єдиного інформаційного простору туристичної індустрії країни та її інтеграцію в світовий інформаційний туристичний простір;

б) визначення стану та потенціалу ресурсної бази в туризмі, її оцінки, визначення логістичного потенціалу рекреаційно-туристичних ресурсів, а також розробка моделі узгодження матеріально-ресурсного потенціалу з наявними та прогнозованими туристичними потоками;

в) управління інвестиційними потоками в туризмі, фінансове планування та прогнозування туристичної діяльності, а також оптимізація фінансових потоків туристичних підприємств.

10. Особливістю виробничої логістики є те, що вона охоплює тільки внутрішнє середовище підприємства, тоді як логістика постачання здійснює свою діяльність як у внутрішньому, так і зовнішньому середовищі підприємства:

а) так;

б) ні.

11. Необхідно доповнити речення.

За функціональним призначенням традиційно виділяють _____, _____, та розподільну логістику.

12. Необхідно доповнити речення.

Особливістю _____ логістики є те, що вона охоплює тільки внутрішнє середовище підприємства.

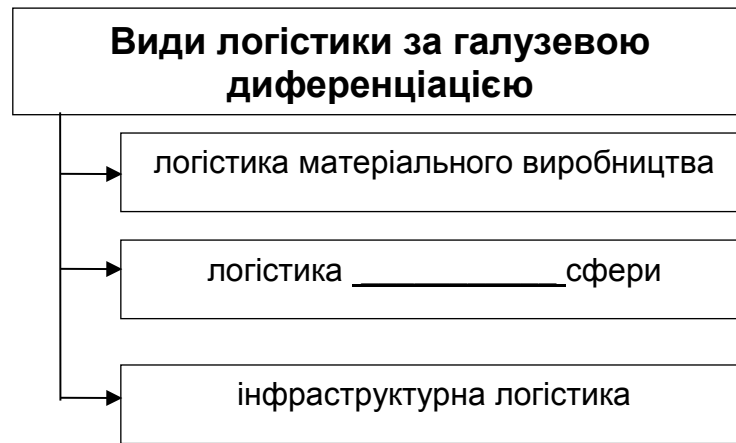
13. Необхідно доповнити речення.

_____ логістика є складовою частиною закупівельної, виробничої та розподільної логістики.

14. Необхідно доповнити речення.

Закупівельна, виробнича та розподільна логістика в індустрії туризму в повному обсязі можуть бути впроваджені на підприємствах виробництва туристичних товарів та в закладах _____.

15. Необхідно доповнити речення.

16. Концептуальні положення логістики дають можливість визначити основні функції логістики в туризмі, до яких відносяться:

а) оперативний аналіз, контроль і управління процесами формування, просування і реалізації турпродукту;

б) оперативний контроль за переміщенням туристів і турпродукту;

в) оперативна передача та прийом необхідного обсягу інформації встановленої якості, в заданий час і в потрібне місце

г) забезпечення проведення нарад, відеоконференцій, симпозіумів для працівників і представників туристичних організацій у місцевому, регіональному та глобальному масштабах.

17. На макрорівні логістичні завдання в індустрії туризму зосереджені на виборі виду транспорту, найбільш оптимальних схем перевезення туристів, організації та управління обслуговуванням клієнтів, оптимізації управління замовленнями та створенні якісного інформаційного простору, що пов'язаний з обслуговуванням туристів.

а) так;

б) ні.

Семінарське заняття за темою 1

Мета заняття:

засвоєння теоретичних знань та вмінь стосовно основних термінів дисципліни, вміння їх використовувати, а також усвідомлення сутності

логістики як наукового напрямку та вміння виділяти комплекс завдань, що можуть бути вирішені на її основі.

Для досягнення мети необхідно закріпити теоретичні знання, навички, створити необхідні комунікації та сформувати відповідальність й автономність в підготовці та прийнятті участі у занятті.

Основні знання, що закріплюються:

сутність та види логістики;

передумови появи логістики;

історико-економічні етапи розвитку логістики;

основні функції логістики в туризмі;

основні завдання, що вирішуються в рамках логістики в туризмі.

Основні вміння, що формуються:

пошук та систематизація інформації;

порівняння підходів до визначення терміну "логістика";

співставлення періодів розвитку економіки та логістики;

знаходження комплексу завдань на макро- та мікрорівні, що

вирішуються на основі логістики.

Комунікації, що необхідні:

ефективне обговорення представленого матеріалу, швидке реагування на питання, які виникають у групі, відстоювання власної позиції.

Відповідальність й автономність:

самостійна робота, що потребує прийняття рішень та застосування нових підходів у підготовці завдання.

Питання до обговорення:

1. Причини появи логістики та її еволюція.

2. Еволюція логістики.

3. Дайте визначення логістики в туризмі на макро-, мезо- та мікрорівнях.

4. Основні сфери застосування логістики в міжнародному туризмі та в діяльності окремих туристичних підприємств

5. Основні цілі та завдання логістики в міжнародному туризмі.

6. Сучасні тенденції розвитку логістики в туризмі.

7. Діяльність міжнародних логістичних організацій.

Семінарському заняттю передуює самостійна робота студентів за визначеними темами, які можна переглянути на електронному курсі, що створений за допомогою платформи Moodle на сайті персональних навчальних систем ХНЕУ.

За кожною темою готується доповідь, що публічно захищається протягом 7 – 10 хвилин. Після кожної такої доповіді обговорюються дискусійні питання.

Доповідь оцінюється з урахуванням таких критеріїв:
повнота обзору результатів, близьких до теми доповіді;
рівень проробки проблеми дослідження;
логічне, грамотне та аргументоване викладення матеріалу;
чіткість висновків та узагальнень;
використання презентації в PowerPoint;
розуміння сутності питань та вміння швидко знайти аргументовану відповідь, наявність власної позиції.

Тема 2. Концепція логістики в міжнародному туризмі

Тренувальна вправа за темою 2

"Розрахунок додаткового прибутку від удосконалення логістичних операцій"

Умова тренувальної вправи

Валовий прибуток фірми, що надає послуги з перевезення туристів, у середньому складає 6,5 % від обсягу продажів. У звітному періоді обсяг продажів склав 1 670 640 грн. Аналіз фінансової діяльності показав, що витрати на логістичні операції складають 20,7 % від операційних витрат. Аналітики розрахували, що при впровадженні заходів з підвищення ефективності організації логістичних робіт, ці витрати скоротяться на 8,5 %.

Який додатковий прибуток дозволить отримати фірмі запропоновані заходи?

При умові, що керівництво не затвердить пропозиції з удосконалення організації логістичних робіт, наскільки необхідно підвищити обсяг продажів, щоб досягнути того ж рівня прибутку?

Методичні рекомендації

1. Розрахувати операційні витрати, які у відповідності до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 2 "Звіт про фінансові результати" включають такі економічні елементи операційних витрат:

матеріальні затрати;

витрати на оплату праці;

відрахування на соціальне страхування;

амортизація;

інші операційні витрати.

Операційні витрати ($B_{оп}$) розраховуються за формулою 1:

$$B_{оп} = O_{пр} - ВП, \quad (1)$$

де $O_{пр}$ – обсяг продажу за певний період, грн;

ВП – валовий річний прибуток за той же період, грн.

2. Визначити витрати на здійснення логістичних операцій.

3. Розрахувати економію при скороченні логістичних витрат на 8,5 %.

4. Знайти, як зміниться прибуток фірми при умові, що ніяких змін у ціні послуг або інших витрат немає. При цьому розмір скорочення логістичних витрат є приростом прибутку.

5. Розрахувати, як повинен змінитися обсяг реалізації послуг, щоб отримати такий рівень прибутку.

6. Зробити висновки, як підвищення ефективності логістики впливає на результати фінансової діяльності підприємства.

Тестові завдання за темою 2

1. Необхідно доповнити речення.

Метою TQM є звести до мінімуму втрати за рахунок відсутності _____ у процесі виробництва або надання послуг, що передбачає безперервне удосконалення та виконання всіх процесів у відповідності до технологічних вимог

2. Логістична концепція інтегрувала в собі концепцію загального управління якістю (TQM), яка основною метою має постійне підвищення якості товарів та послуг й заснована на участі в рішенні цих завдань усіх робітників підприємства:

- а) так;
- б) ні.

3. До основних принципів TQM зараховують:

- а) прийняття філософії постійного удосконалення кожним співробітником підприємства своєї діяльності;
- б) прагнення відразу якісно виконувати технологічні операції;
- в) орієнтація на споживача;
- г) активна участь всіх співробітників у розробці цілей підприємства.

4. Концепція TQM (Загального управління якістю):

- а) поєднує підходи та методи до організації процесів виробництва або надання послуг;
- б) призначені для регулювання взаємовідносин між виробником і споживачем;
- в) має тісний зв'язок з концепцією міжнародних стандартів менеджменту якості ISO серії 9001:2000;
- г) містить рекомендації щодо забезпечення ефективності управління якістю;
- д) призначена для внутрішньої потреби виробника товарів та послуг.

5. Концепція міжнародних стандартів менеджменту якості ISO серії 9001:2000:

- а) призначена для регулювання взаємовідносин між виробником і споживачем;
- б) поєднує підходи та методи до організації процесів виробництва або надання послуг ;
- в) має тісний зв'язок з концепцією TQM;
- г) містить рекомендації щодо забезпечення ефективності управління якістю;

д) призначена для внутрішньої потреби виробника товарів та послуг.

6. При застосуванні концепції "just in time" в туристичній сфері значна увага приділяється таким елементам:

- а) надійності постачальників;
- б) попиту на тури;
- в) якості туристичних послуг;
- г) підвищеної відповідальності спеціалістів у сфері туризму.

7. В туристичній сфері широко застосовується концепція логістичної оптимізації, що спрямована на підвищення прибутку та забезпечення необхідного рівня обслуговування туристів:

- а) так;
- б) ні.

8. Туристично-рекреаційний потенціал визначає максимально можливу чисельність відвідувачів (туристів) за певний проміжок часу, що забезпечить необхідний рівень комфорту туристів та не зашкодить стану туристичного ресурсу, екології навколишнього середовища, не порушить спосіб та умови життя місцевого населення:

- а) так;
- б) ні.

9. Усі туристичні регіони України мають високий рівень природно-рекреаційного потенціалу та потенціалу зовнішніх туристичних потоків:

- а) так;
- б) ні.

10. Необхідно доповнити речення.

Використання природно-рекреаційного потенціалу цих районів обмежується _____ фактором, оскільки максимальне навантаження на певні туристичні центри та регіони повинні бути розраховані таким чином, щоб не шкодити навколишньому середовищу або зберіганню пам'ятників старовини.

11. Необхідно доповнити речення.

Лінійно впорядкована за туристичними, сервісними, матеріальними, інформаційними, фінансовими потоками множина ланок логістичної системи формує логістичні _____.

12. Необхідно доповнити речення.

Множина ланцюгів логістичної систем, які поєднані між собою туристичними, сервісними й супутніми потоками, утворюють логістичну _____.

13. Знайдіть відповідні потяги.

Види логістичних систем	Суб'єкти
1) Макрологістичні системи	а) транспортні компанії, готельні, ресторани комплекси, туристичні фірми;
2) Мезологістичні системи	б) туристичні підприємства та їх окремі логістичні процеси;
3) Мікрологістичні системи	в) державні органи влади та органи місцевого самоврядування, об'єднання туристичних підприємств, міжнародні організації.

14. Знайдіть відповідні витрати.

Види витрат	Основна мета
1) Основні витрати	а) витрати, що не можуть бути визначені безпосередньо для кожного турпродукту;
2) Змінні витрати	б) змінюються прямопропорційно змінам обсягів виробництва й реалізації;
3) Накладні витрати	в) безпосередньо пов'язані з наданням тур послуг і можуть бути обчислені на одиницю туристичного продукту;
4) Постійні витрати	г) витрати, загальна

величина яких суттєво не змінюється при збільшенні або зменшенні кількості реалізованих туристичних продуктів.

15. До змінних витрат відносяться:

- а) вартість білетів, проживання та харчування при одиничному бронюванні;
- б) витрати на рекламу та формування каналів просування послуг;
- в) вартість квитків проживання та харчування при бронюванні блоку місць;
- г) витрати на паливно-мастильні матеріали впродовж подорожі.

16. Необхідно доповнити речення.

Розрахунок змінних та постійних витрат туристичних підприємств дозволяє визначити крапку _____.

17. Необхідно доповнити речення.

ВИДИ ВИТРАТ	ТУРОПЕРАТОРИ	ГОТЕЛІ	ТРАНСПОРТНІ КОМПАНІЇ
_____	бронювання готельних номерів та квитків, страхування	прасування білизни та рушників, прибирання номерів	витрати на паливно-мастильні матеріали впродовж подорожі, оплата праці водіям

Практичні завдання за темою 2

Задача 2.1

Фірма, що розповсюджує туристичні карти та буклети, мала обсяги продаж у розмірі 754 742 грн. З метою виключення ризиків нестачі продукції фірма формує запаси, рівень яких в середньому досягає 20 % від обсягу продажу. Річні витрати на зберігання запасів складають 12 % від їх вартості. Операційні витрати (за виключенням витрат на утримання

запасів) дорівнюють 562 048 грн, а вартість інших активів оцінюється у 200 000 грн.

Визначити доходність активів, а також розрахувати як цей показник зміниться, якщо рівень запасів скоротиться на 6 %, тобто до 14 % від обсягу продажу.

Методичні рекомендації

1. Доходність активів розраховується окремо для стану, коли на фірмі рівень запасів знаходиться на рівні 20 % та 14 %.
2. Визначаються річні витрати на зберігання запасів.
3. Розраховується прибуток як різниця між обсягом продажу та загальними витратами.
4. Розраховується доходність активів (ROA) за формулою 2.

$$ROA = P/A, \quad (2)$$

де P – річний прибуток, грн;

A – загальні активи підприємства, грн.

Задача 2.2.

Охарактеризуйте сучасні логістичні концепції.

Методичні рекомендації

Для систематизації отриманих результатів доцільно заповнити табл. 5.

Таблиця 5

Сучасні концепції логістики в туризмі

Концепція	Характеристика	Приклади використання
Концепція "точно в час"		
Концепція загального управління якістю (TQM)		
Концепція оптимізації витрат		
Концепція "стрункого виробництва"		

Тема 3. Логістичні потоки в міжнародному туризмі

Тренувальна вправа за темою 3

"Характеристика туристичних потоків за віковою ознакою"

Методичні рекомендації до виконання тренувальної вправи

Тренувальна вправа спрямована на усвідомлення важливості оптимізувати логістичні витрати та формування здатності до аналізу впливу зміни витрат на результат діяльності підприємств туристичної індустрії.

Завдання до тренувальної вправи полягає у знаходженні співвідношення між видами туристичних потоків за віковою ознакою (діти до 14 років, молодь 15 – 24 років, молоді активні люди 25 – 44 років, туристи старше 60 років) та їх характеристикою з точки зору поведінкового аспекту та вимог до рівня комфорту під час подорожі й особливостей обслуговування.

До тренувальної вправи надаються відповіді, що дозволяє отримувати зворотній зв'язок, та закріплювати отримані знання.

Умова тренувальної вправи

Характеристика туристів:

а) поведінкові аспекти:

- 1) надання переваги сімейному туризму;
- 2) поведінка туристів, в більшості випадків, залежить від рішень батьків і інших дорослих;
- 3) віддають перевагу можливості веселого вечірнього відпочинку (диско-клуби, дискусійні клуби, зустрічі за інтересами, конкурси) та спортивним заходам;
- 4) наявність вільного часу;
- 5) на їх туристичну поведінку практично не впливають потреби, бажання та інтереси їх дітей;
- 6) характерна висока туристична активність через прагнення до спілкування.

б) вимоги до рівня комфорту та особливості їх обслуговування:

- 7) віддають перевагу в основному відносно дешевим подорожам;
- 8) туристи пред'являють підвищені вимоги до комфорту і зручності,
- 9) необхідність передбачити наявність в ресторанах дієтичного харчування;
- 10) туристи вимагають персональної уваги з боку обслуговуючого персоналу, можливості отримання кваліфікованої медичної допомоги;
- 11) змістовним екскурсійним програмам, що включають ознайомлення з об'єктами відповідно до їх професійних інтересів;
- 12) бажано розміщення в готелях, що розташовані в тихих місцях;
- 13) необхідність передбачити наявність та можливість використання дитячих майданчиків для ігор, дитячих басейнів, а також послуг нянь;
- 14) використання менш комфортабельних засобів розміщення і транспорту;
- 15) спостерігається прагнення до комфортного подорожування літаками та відпочинку на курортах в засобах розміщення високого рівня;
- 16) багато послуг із розміщення, перевезення та розважання надаються їм за пільговими розцінками або безкоштовно.

Таблиця 6

Характеристика категорій туристів

Категорія туристів	№ характеристики
Діти до 14 років	
Молодь 15 – 24 років	
Активні люди 25 – 44 років	
Активні люди середнього віку (45 – 60 років)	
Туристи "третього віку" 60 років і старше	

Тестові завдання за темою 3

1. Для потоку туристів 25 – 44 років є характерним надання переваги відносно дешевим подорожам:
- а) так;
- б) ні.

2. Потік сервісних послуг в туризмі – це комплекс послуг з перевезення, розміщення, харчування, екскурсійного та інших видів обслуговування, наданих туристу залежно від мети подорожі:

- а) так;
- б) ні.

3. Ефективність руху основного (туристичного) потоку вимірюється єдиним показником – фінансовими надходженнями в туристичні компанії від обслуговування туристичних потоків:

- а) так;
- б) ні.

4. Основні ознаки, за якими можуть бути класифіковані основні та супутні туристичні потоки:

- а) за напрямом перетину туристами кордону;
- б) за типом організації подорожі;
- в) за обсягом туристів, що перетинають кордон за один день;
- г) за тривалістю перебування у країні призначення.

5. Які види логістичних потоків в туризмі Ви знаєте:

- а) фінансовий потік;
- б) управлінський потік;
- в) туристичний потік;
- г) технологічний потік.

6. Вкажіть учасників туристичного руху в моделі руху потоку в сфері туризму:

- а) туроператор;
- б) транспортні компанії;
- в) туристи;
- г) засоби розміщення.

7. Необхідно доповнити речення.

Туристичний потік – це переміщення _____ із різними цілями в _____ тимчасового перебування й назад у певний період часу, а також

потік громадян України, іноземних громадян і осіб без громадянства, які звертаються в туристичні агентства із приводу придбання турів.

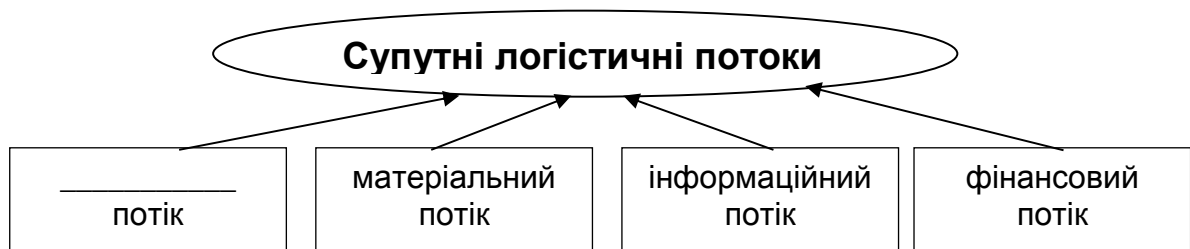
8. Необхідно доповнити речення.

Особливістю туризму "третього віку" є відсутність яскраво вираженої _____.

9. Необхідно доповнити речення.

У потоці туристів 45 – 60 років і старше провідне місце займають соціально активні люди. На їхню туристичну поведінку практично не впливають потреби, бажання та інтереси їх _____.

10. Необхідно доповнити схему.

11. Знайдіть правильну характеристику дестинацій.

Дестинації	Характеристика
1) Єгипет	а) пропонує доступні ціни та достатню якість обслуговування, тривалий туристичний сезон;
2) Ізраїль	б) масово приймає паломників зі всього світу, має широкий спектр оздоровчих центрів, високий рівень обслуговування;
3) Середземноморський регіон	в) має розвинену інфраструктуру туризму, високий рівень обслуговування, комфортний клімат.

12. Знайдіть вірну ознаку класифікації туристичних потоків.

Класифікаційні ознаки	Сутність
1) Демографічні	а) характеризують кількість членів сім'ї туристів;
2) Поведінкові	б) характеризують туристів за видом транспорту, що обирається;
3) Соціально-економічні	в) виділяють потоки туристів на основі професійної приналежності.

Семінарське заняття за темою 3

Мета заняття:

сформувати здатність аналізувати та підбирати напрями та види відпочинку відповідно до певних сегментів туристичних потоків, що виділені за віковою ознакою.

Для досягнення мети необхідно закріпити теоретичні знання, навички, створити необхідні комунікації та сформувати відповідальність й автономність в підготовці та прийнятті участі у занятті.

Основні знання, що закріплюються:

сутність та класифікація туристичних потоків;

особливості відпочинку туристів різних вікових груп;

географічні, соціально-економічні, культурно-історичні особливості країн виїзду;

місцезнаходження основних курортів світу та України;

особливості інфраструктури курортів.

Основні вміння, що формуються:

пошук та систематизація інформації;

порівняння курортів країн за рядом ознак: географічного розміщення, природно-кліматичних умов, економічного розвитку, політичного та соціального стану;

знаходження відповідності особливостей курортів з певними туристичними потоками, що відрізняються за віковими ознаками, соціальним статусом, сімейним станом, поведінковою характеристикою.

Комунікації, що необхідні:

ефективне обговорення представленого матеріалу, швидке реагування на питання, які виникають у групі, відстоювання власної позиції.

Відповідальність й автономність:

самостійна робота, що потребує прийняття рішень та застосування нових підходів у підготовці завдання.

Завдання:

Потрібно підібрати тури (виїзні та внутрішні) для туристів різної вікової групи за обраними дестинаціями.

Методичні рекомендації:

1. Оберіть будь-який напрям виїзного або внутрішнього туризму.
2. Проаналізуйте інтенсивність виїзного потоку в цьому напрямі та виявте існуючі тенденції.
3. Розгляньте особливості туристичних потоків, що виділені за віковою ознакою:
  - діти до 14 років;
  - молодь 15 – 24 років;
  - відносно молоді активні люди 25 – 44 років;
  - активні люди середнього віку (45 – 60 років);
  - туристи віком 60 років і старше.
4. Проаналізуйте, чому віддають перевагу люди різних вікових груп під час подорожей.
5. Поясніть, чому запропоновані вами тури будуть цікавими для туристів певної групи.
6. Як сезонність впливає на інтенсивність туристичного потоку.
7. Для представлення роботи в аудиторії рекомендується розробити презентацію.

З метою залучення до обговорення теми всієї аудиторії, провокування дискусій, створення вільної та творчої навчальної атмосфери семінар проводиться в активній формі. Викладач уникає ролі керівника, що виключно контролює та оцінює діяльність студента, та виконує координуючі та роз'яснюючі функції.

Стимулюється робота в малих групах, тому для виконання завдання допускається об'єднання в групи по 2 – 3 особи.

Тема 4. Фінансові потоки в міжнародному туризмі

Тренувальна вправа за темою 4 "Ефективність інформаційного потоку"

Методичні рекомендації до виконання тренувальної вправи

Тренувальна вправа спрямована на формування здатності приймати управлінські рішення стосовно оцінки ефективності капіталовкладень на основі розрахунку чистої поточної вартості доходів (NPV). Цей показник відображає чисті доходи або збитки інвесторів від вкладення коштів у проект в порівнянні зі зберіганням коштів у банку.

Якщо $NPV > 0$, то проект приносить більший дохід, ніж при вкладенні коштів на банківський рахунок.

Якщо $NPV < 0$, то кошти вигідніше залишати на банківському рахунку.

Вирішення задачі необхідно розпочати з порівняння вартості інвестиційних витрат та поточної вартості доходів за роками.

Процес рішення задачі побудований таким чином, що спершу надається можливість самостійно знайти правильну відповідь та ввести її у поле відповіді. Однак, якщо відповідь не правильна, то ви отримаєте повідомлення про помилку та підказку для подальшого успішного розв'язання задачі. Якщо друга спроба буде також неправильною, то наступна підказка буде містити приклад рішення подібної задачі.

Умова тренувальної вправи

Компанія розглядає питання про доцільність вкладення 55 000 дол. у туристичний проект, який може дати прибуток у перший рік – 20 000 дол., у другий – 17 000 дол. та в третьому році – 11 000 дол. При вкладенні капіталу на депозитний рахунок в банку щорічний дохід складає 12 %. Чи варто інвестувати кошти у цей проект?

Методичні рекомендації:

1. Розрахувати чисту поточну вартість доходів (NPV), тобто порівняти вартість інвестиційних витрат (I_0) та поточну вартість доходів (PV) за допомогою розрахункової формули:

$$NPV = PV - I_0 = \sum \frac{CF_n}{(1+r)^n} - I_0,$$

де CF_n – фінансові потоки за роками, грн;

r – банківський відсоток на вкладений капітал.

Поточна вартість доходів (NPV) відображає чисті доходи або збитки інвесторів від вкладення коштів у проект в порівнянні зі зберіганням коштів у банку.

Тестові завдання за темою 4

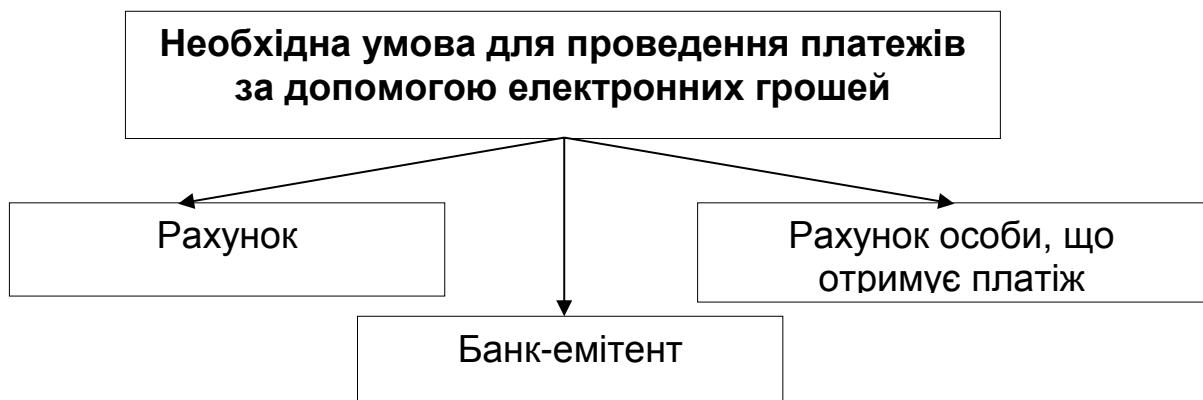
1. До безготівкових фінансових розрахунків відносяться:

- а) фіскальний чек;
- б) платіжні доручення;
- в) платіжна вимога;
- г) акредитив.

2. Грошові фонди підприємства поділяються на такі групи:

- а) фонди залучених коштів;
- б) фонди позикових коштів;
- в) фонди дотаційних коштів;
- г) фонди власних коштів;
- д) фонди коштів, спрямованих на соціальні заходи.

3. Необхідно доповнити речення

4. TACIS – програма, що розроблена Європейським Союзом для надання субсидій для передачі досвіду країнам СНД, який мають у своєму розпорядженні державні і приватні організації найширшого спектру:

- а) так;
- б) ні.

5. Найбільші інвестиції на розвиток готельного та ресторанного господарства України надходять із Великої Британії, Швейцарії, Сполучених Штатів Америки:

- а) так;
- б) ні.

6. Згідно з українським законодавством, в нашій країні дозволена передача в платіжних системах зашифрованої відповідно до зарубіжних стандартів інформації:

- а) так;
- б) ні.

7. Недоліком карток із магнітною смугою є те, що вони не несуть у собі інформації про зміну залишку коштів на рахунку платника після кожної трансакції. Тому при кожній операції потрібно звертатися до банку за цією інформацією:

- а) так;
- б) ні.

8. Необхідно доповнити речення:

Загальновідомою платіжною системою, що заснована на використанні смарт-карток, є _____.

9. Необхідно доповнити речення:

_____ -картка характеризується тим, що замість магнітної смуги в ній вмонтована мікросхема, яка здатна самостійно обробляти і запам'ятовувати зміну інформації, зокрема визначати вільний залишок коштів на поточному рахунку.

10. Знайдіть відповідні визначення безготівкових фінансових розрахунків:

Засоби фінансових розрахунків

Характеристика

1) Акредитив

а) документ, що містить вимогу стягувача до банку, що обслуговує платника, здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунку платника на рахунок отримувача;

2) Платіжне доручення

б) документ, що засвідчує права особи, на ім'я якої його видано, отримати в банківській установі зазначену суму;

3) Платіжна вимога

в) документ, що містить вимогу отримувача безпосередньо до платника сплатити суму грошей.

Практичні завдання за темою 4

Задача 4.1

Проаналізувати фінансові потоки від експорту та імпорту туристичних послуг за 2006 – 2012 роки, що представлені в табл. 3. Визначити питому вагу туристичних послуг у загальному обсязі послуг, співвідношення експорту та імпорту послуг. Побудувати графік та зробити висновки.

Таблиця 3

Експорт та імпорт послуг за 2006 – 2012 р., тис. дол. США

Напрямок експорту	Період часу						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Всього послуг	7 505 521	9 038 866	11 741 293	9 598 330	11 759 406	13792217,6	13599128
Подорожі	248 341	342 227	492 876	299 208	381 111	455097,5	555104,6
Напрямок імпорту	Період часу						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Всього послуг	3 719 398	4 980 622	6 467 957	5 173 531	5 447 694	6235194,6	6736071,5
Подорожі	230 091	326 702	426 004	282 979	347 224	462437,6	572170

Методичні рекомендації

1. Розрахувати коефіцієнти росту фінансових потоків від експорту (K_{pe}) та імпорту (K_{pim}) за всіма послугами та за послугами, що надаються під час подорожей.

$$K_{pe} = \sum_{i=1}^n \frac{E_i}{E_{i-1}} ; \quad K_{pim} = \sum_{i=1}^n \frac{I_i}{I_{i-1}} , \quad (3)$$

де E_i , I_i – фінансові потоки від експорту (або імпорту) за певний рік, тис. дол. США;

E_{i-1} , I_{i-1} – фінансові потоки від експорту (або імпорту) за попередній рік, тис. дол. США.

2. Знайти питому вагу послуг, що надаються під час подорожей, у загальній вартості експортованих та імпортованих послуг.

3. Визначити співвідношення експорту та імпорту послуг.

4. Побудувати графіки за розрахованими коефіцієнтами зростання та представити діаграму питомої ваги послуг, що надаються під час подорожей протягом 2006 – 2012 років.

Задача 4.2

Проаналізувати потік інвестицій в Україні за 2011 – 2012 рік, що представлені в табл. 4.

Таблиця 4

Інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності за 2012 рік

Вид діяльності	Використано інвестицій в основний капітал у 2012, млн грн	Інвестиції в основний капітал у 2012 році порівняно з 2011 р., %
Всього	263 727,7	114,7
Діяльність готелів та ресторанів	1 927,1	123
діяльність готелів	1 382,9	117,2
діяльність ресторанів		

Методичні рекомендації

1. Розрахувати розмір інвестицій за 2011 рік.
2. Знайти питому вагу інвестицій в діяльність ресторанів та інвестицій в діяльність готелів.
3. Побудувати графік динаміки інвестицій та зробити висновки.

Тема 5. Логістичні інформаційні потоки в міжнародному туризмі

Тренувальна вправа за темою 5 "Класифікація інформаційних потоків"

Методичні рекомендації до виконання тренувальної вправи

Тренувальна вправа спрямована на усвідомлення важливості сегментування інформаційних потоків та формування здатності до аналізу їх особливостей на рівнях країни, регіонів та підприємств туристичної індустрії.

Завдання до тренувальної вправи полягає у знаходженні співвідношення між видами інформаційних потоків до їх класифікаційної ознаки: за часом виникнення та періодичністю використання, напрямку у логістичній системі, синхронністю з туристичним потоком, джерелом отримання, засобом прийому-передачі інформації.

До тренувальної вправи надаються відповіді, що дозволяють отримувати зворотній зв'язок, та закріплювати отримані знання.

Умова тренувальної вправи

Види інформаційних потоків

- 1) внутрішні;
- 2) горизонтальні;
- 3) інформація мережі Інтернет;
- 4) випереджаючі;
- 5) регулярні;
- 6) супутні;
- 7) вертикальні;
- 8) періодичні;

- 9) оперативні;
- 10) послідувачі;
- 11) зовнішні;
- 12) передача інформації кур'єром або поштою ;
- 13) інформація заходів виставкової індустрії;
- 14) передача інформації через мережу Інтернет;
- 15) по телекомунікаційних мережах;
- 16) інформація засобів масової інформації.

Таблиця 5

Види інформаційних потоків

Класифікаційна ознака	Характеристика потоку
За часом виникнення й періодичністю використання	
За напрямом у логістичній системі	
За синхронністю з туристичним потоком	
За джерелом отримання	
За способом прийому-передачі інформації	

Тестові завдання за темою 5

1. Які критерії властиві концепції "just in time":

- а) інформативність;
- б) достатність;
- в) неупередженість;
- г) доступність.

2. Існують наступні види логістичних інформаційних систем:

- а) стратегічні;
- б) виконавчі;
- в) планові;
- г) диспетчерські.

3. Діяльність туристичних інформаційних центрів спрямована на:

- а) просування національного туристичного продукту;
- б) збереження природно-культурного потенціалу країни;

в) просування національного туристичного продукту;
г) посередництво між державними установами, туристами, туроператорами та турагентами, виробниками туристичних і супутніх послуг.

4. Організаційна структура туристичного інформаційного центру Харківського регіону включає в себе такі відділи:

- а) маркетингу та зв'язків із громадськістю;
- б) аналітики та проектного планування;
- в) інформаційний відділ.

5. Перші туристичні інформаційні центри було створено у Франції за рахунок коштів приватного бізнесу та їх діяльність носила локальний характер:

- а) так;
- б) ні.

6. Інформаційний відділ туристичного інформаційного центру Харківського регіону займається супроводом створення єдиної міської бази даних з туристичної інфраструктури; супроводом роботи мережі інформаційних терміналів; сприяє та підтримує інтернет-сайт ТІЦ м. Харків:

- а) так;
- б) ні.

7. Близько 90 % українських туристичних фірм у своїй діяльності використовують системний інтерфейс Amadeus Pro Web+ для доступу до системи Amadeus через Інтернет:

- а) так;
- б) ні.

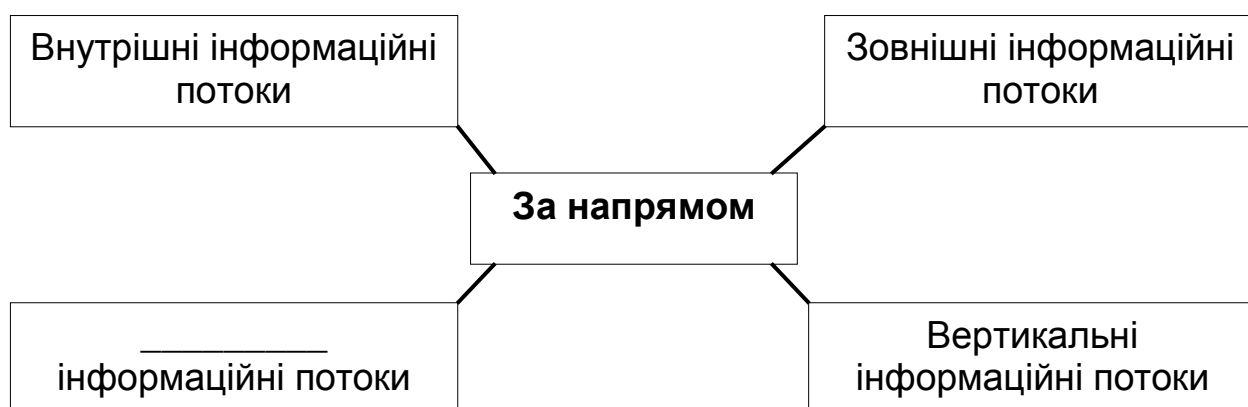
8. Регулярні інформаційні потоки – інформація, що отримується регулярно через певні періоди часу:

- а) так;
- б) ні.

9. Необхідно доповнити речення:

10. Необхідно доповнити речення

11. Необхідно доповнити речення:

Український програмний продукт _____ є модульним рішенням для автоматизації роботи туристичних компаній з клієнтами, що дозволяє організувати роботу великих і дрібних туристичних фірм.

12. Знайдіть відповідні визначення інформаційних потоків за часом виникнення й періодичністю:

Види інформаційних потоків

Характеристика

1) періодичні

а) інформація, що необхідна для прийняття управлінських рішень у нестандартних та непрогнозованих ситуаціях (щодо несприятливих природних умов, політичного стану тощо);

2) оперативні

б) інформація, що отримується підприємством щодня та є необхідною для оперативної роботи (наприклад, замовлення на тури);

3) регулярні

в) інформація, що отримується регулярно через певні періоди часу. Для туроператорської фірми такою є інформація про стан ринку туристичних послуг, діяльність конкурентів.

Практичні завдання за темою 5

Завдання 5.1

Проаналізуйте туристичні портали України та Харківського регіону.

Методичні рекомендації

Результати аналізу доцільно систематизувати, приклад наведено в табл. 10.

Таблиця 10

Туристичні портали України

Назва та Інтернет-адреса портала	Коротка інформація
Походушки http://pohodushki.org	Достатньо креативний сайт з інформацією про активний туризм та цікаві, часто недостатньо відомі місця в Україні, можна приєднатися до туристичних груп
Інформаційно-пошукова система "Тур-інформ" www.travel-tour.com.ua	Немає достатнього інформаційного наповнення, більше орієнтований на виїзний туризм

Тема 6. Логістика виїзного туризму

Тренувальна вправа за темою 6 "Визначення сезонності дестинацій"

Методичні рекомендації до виконання тренувальної вправи

Тренувальна вправа спрямована на усвідомлення важливості оптимізувати логістичні туристичні потоки у відповідності до сезонності дестинацій, що впливає на комфортність подорожі та її вартість.

В таблиці необхідно побудувати матрицю сезонності, враховуючи періоди року з:

- 1) найбільш сприятливими кліматичними умовами (високий сезон);
- 2) достатньо сприятливими кліматичними умовами (сезон);
- 3) несприятливими кліматичними умовами (низький сезон).

Умова тренувальної вправи

Із урахуванням місяців року в табл. 11 навпроти кожного курортного регіону потрібно поставити позначки:

- "++" – найбільш сприятливого сезону;
- "+" – сприятливого для пляжного відпочинку періоду;
- "-" – несприятливого сезону.

Таблиця 11

Матриця сезонності

№	Курорти світу	Місяці року											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Австрія												
2	Болгарія – море												
3	Греція – Крит												
4	Домінікана												
5	Єгипет												
6	Індія – Гоа												
7	Іспанія												
8	Італія – Сардинія												
9	Італія – Сицилія												
10	Кіпр												
11	Куба												
12	Мальта												
13	Марокко – Агадир												
14	ОАЕ												
15	Сейшели												
16	Таїланд												
17	Туніс												
18	Туреччина												

Тестові завдання за темою 6

1. Рейтинг туристичної конкурентоспроможності країн складається:

- а) Всесвітнім економічним форумом (WEF);
- б) Міжнародною асоціацією повітряного транспорту (ІКАО);
- в) Всесвітньою туристичною організацією (UNWTO);
- г) Всесвітньою радою з туризму (WTTC).

2. Для країн економічно вигідно, якщо:

- а) кількість туристів, що виїжджає закордон, перевищує кількість туристів, що в'їжджає до країни;
- б) кількість туристів, що виїжджає закордон, дорівнює кількості туристів, що в'їжджає до країни;
- в) кількість туристів, що в'їжджає до країни, перевищує кількість туристів, що виїжджає закордон;
- г) внутрішні туристичні потоки більш інтенсивні, ніж в'їзні.

3. Система оцінки країн для встановлення їх конкурентоспроможності враховує сукупність індексів за показниками:

- а) рівень розвитку транспортної, готельної інфраструктури;
- б) рівень безпеки, правового забезпечення, політичної стабільності;
- в) рівень комфортності ведення бізнесу;
- г) рівень участі держави в розвитку галузі, туристичної привабливості;
- д) рівень розвитку природного та людського потенціалу країни.

4. Міжнародна практика свідчить, що зростання туристичних прибуттів призводить до:

- а) пропорційного зростання в країні надходжень від туризму;
- б) зменшення в країні надходжень від туризму;
- в) пропорційного збільшення в країні витрат на туризм;
- г) зростання в країні надходжень від туризму, однак воно є пропорційним.

5. На загальну динаміку виїзного туристичного потоку з України основний вплив здійснює динаміка потоку туристів, що виїжджають за кордон з приватною метою:

- а) так;
- б) ні.

6. При стратегічному плануванні розвитку туризму країни необхідно прагнути до певної ритмічності туристичних потоків, що дозволить більш інтенсивно використовувати матеріально-технічний та трудовий потенціал туристичної індустрії країни:

- а) так;
- б) ні.

7. Інтенсивність рекреаційного освоєння повинна бути вище параметрів рекреаційного навантаження:

- а) так;
- б) ні.

8. Інтенсивність рекреаційного освоєння характеризується:

- а) кількістю туристів на один квадратний кілометр рекреаційної площі на певний момент часу, тис. осіб/ км²;
- б) кількістю місць ночівель в закладах розміщення в приватному секторі та в палатках на км² рекреаційної площі;
- в) добутком позитивних та негативних відхилень в інтенсивності туристичних потоків;
- г) кількістю виїхавши та внутрішніх туристів на 1 особу, яка в'їхала в країну, осіб.

9. Потужність та інтенсивність потоків залежить від ряду факторів:

- а) природного потенціалу;
- б) культурно-історичного потенціалу;
- в) соціально-економічного та політичного стану;
- г) розвитку туристичної індустрії.

10. Необхідно доповнити речення.

Згідно з класифікацією Державного комітету статистики України, виїзний турпоток поділяється за цілями відвідування: приватний, _____, організований туризм.

11. Знайдіть відповідність показника

Показники туристичних потоків	Сутність показника
1) Потужність туристичного потоку	а) рівномірність потоку туристів упродовж певного періоду часу, %;
2) Інтенсивність туристичного потоку	б) кількість туристів, що виїжджають або в'їжджають до країни на певний момент часу, тис. осіб;
3) Ритмічність туристичного потоку	в) кількість туристів, що виїжджають або в'їжджають до країни протягом певного періоду часу, тис. осіб;
4) Туристична щільність рекреаційного регіону	г) кількість туристів на один квадратний кілометр рекреаційної площі на певний момент часу, тис. осіб/км ² .

12. Знайдіть відповідність показників ритмічності та їх сутності:

Показники ритмічності туристичних потоків	Сутність показника
1) Коефіцієнт ритмічності	а) добуток позитивних та негативних відхилень в інтенсивності туристичних потоків;
2) Коефіцієнт аритмічності	б) добуток фактичної питомої ваги кількості туристів за кожний період часу, але не більше їх планової кількості, %;
3) Коефіцієнт варіації	в) відношення середньо-квадратичного відхилення кількості туристів від середнього їх значення за місяць (квартал, рік) до їх середнього значення;

- 4) Коефіцієнт сезонності   г) відношення кількості туристів у високий сезон за певним туристичним напрямом до їх кількості у низький сезон.

13. Туристичне навантаження на рекреаційний регіон визначає створення необхідної інфраструктури:

- а) так;
- б) ні.

14. Необхідно доповнити речення.

Недоліком методу розрахунку потоків туристів, які виїжджають із країни або прибули до неї, на основі міжнародної картки є залучення до статистичного масиву значної кількості _____ відвідувачів та осіб, що відносяться до _____ обміну та які власне не є туристами.

15. Метод розрахунку потоків туристів, які виїжджають із країни або прибули до неї, на основі офіційних звітах закладів розміщення (готелів, мотелів, пансіонатів та інших). Недоліком цього методу є: викривлена бухгалтерська звітність, не враховується кількість туристів, що орендують житло у приватних власників або зупиняються у родичів та друзів:

- а) так;
- б) ні.

16. Основним напрямком виїзного туризму в Україні є:

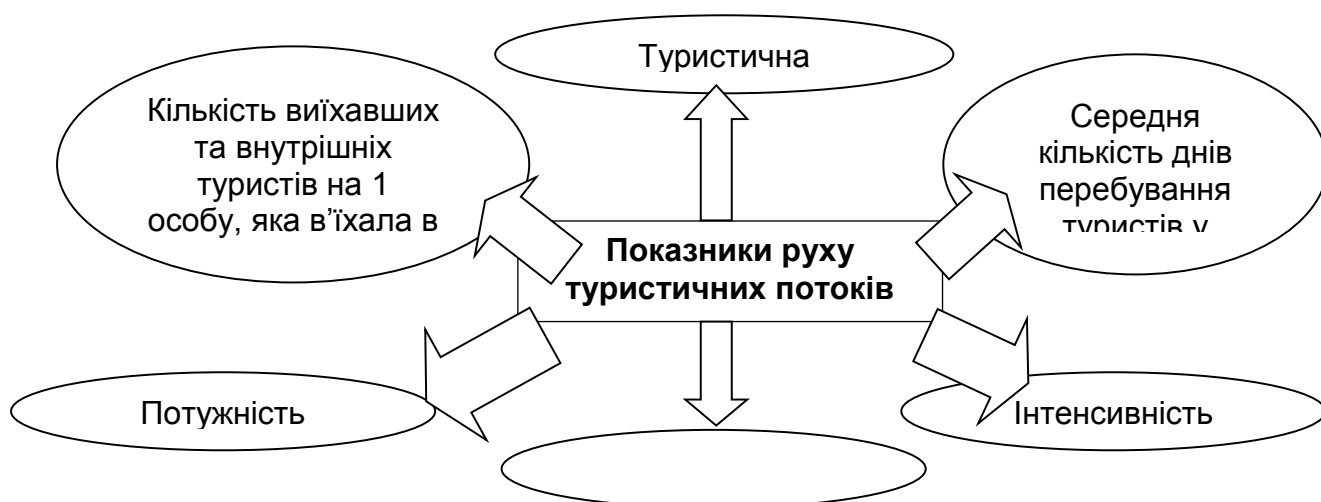
- а) Єгипет;
- б) Туреччина;
- в) Болгарія;
- г) Польща.

17. Серед курортів Туреччини найбільш популярним регіоном серед українських туристів, що віддають перевагу пляжному відпочинку, вже довгий час залишається Анталія:

- а) так;
- б) ні.

18. Необхідно доповнити речення.

19. Необхідно доповнити речення.

Серед центрів пізнавального туризму Єгипту безумовним лідерами є _____ і _____.

Семінарське заняття за темою 6

Мета заняття :

сформувати здатність аналізувати переваги та недоліки туристичних дестинацій для найбільш вдалого проектування подорожі або вибору місця проведення коративних заходів.

Для досягнення мети необхідно закріпити теоретичні знання, навички, створити необхідні комунікації та сформувати відповідальність й автономність в підготовці та прийнятті участі у занятті.

Основні знання, що закріплюються :

географічні, економічні, культурно-історичні, політичні та соціальні особливості країн виїзду;

місцезнаходження основних курортів країни, їх відмінність;

особливості інфраструктури курортів;

характеристика туристичних потоків відповідних туристичних курортів.

Основні вміння, що формуються:

пошук та систематизація інформації;

порівняння курортів країн за рядом ознак: географічного розміщення, природно-клімаичних умов, економічного розвитку, політичного та соціального стану;

знаходження відповідності особливостей курортів з певними туристичними потоками, що відрізняються за віковими ознаками, соціальним статусом, сімейним станом, поведінковою характеристикою.

Комунікації, що необхідні:

ефективне обговорення представленого матеріалу, швидке реагування на питання, які виникають у групі, відстоювання власної позиції.

Відповідальність й автономність:

самостійна робота, що потребує прийняття рішень та застосування нових підходів у підготовці завдання.

Завдання:

Дослідити один з напрямів виїзного туризму в Україні.

Методичні рекомендації

1. Оберіть будь-який напрям виїзного туризму.
2. Проаналізуйте інтенсивність виїзного потоку в цьому напрямі та виявте динаміку.
3. Встановіть переваги і недоліки напрямку та оцініть перспективи розвитку цього напрямку.
4. Порівняйте курорти обраної країни за географічним розміщенням, природно-клімаичними умовами, культурно-історичними особливостями, економічним розвитком, політичним та соціальним станом.
5. Для представлення роботи в аудиторії рекомендується розробити презентацію.

Наприклад

Переваги Польщі, як туристичного напрямку:

- 1) географічна близькість, досить лояльний візовий режим (короткі терміни оформлення візи), наявність в Польщі (особливо в південній її частині) цікавих з пізнавальної точки зору туристичних центрів, пляжних курортів (на півночі країни), центрів гірськолижного туризму і можливості

поєднання відпочинку з шопінгом у Варшаві, Познані, Лодзі, Вроцлаві та інших великих містах;

2) поєднання красивої природи, слов'янської культури і європейський устрій життя;

3) готельна база країни за якістю сервісу та рівнем поширеності готелів в країні багато в чому співпадає із загальноєвропейською. Розміщення в країні не можна назвати дешевим, оскільки ціни аналогічні німецьким або скандинавським). Хоча є безліч приватних пансіонатів, більш дешевих і з непоганим рівнем сервісу в них. Харчування, як правило, – сніданки (континентальні або "шведський стіл").

На думку експертів туристичного ринку, саме із гірськолижним курортом "Закопане" варто зв'язувати майбутнє виїзного туристичного потоку у напрямі Польщі. Курорт розташований в 110 км від Кракова, на схилах Північних Татр. На відміну від багатьох європейських гірськолижних курортів, "Закопане" досить велике місто з розвиненою міською інфраструктурою, що пропонує туристам великі можливості для культурного і розважального дозвілля.

З іншого боку, більша частина гірськолижних готелів міста не сертифікована та має старі триповерхові будівлі, серед них мало готелів, які пропонують високий рівень сервісу. Гірськолижні траси – пологі, тому є малоцікавими для досвідчених лижників.

Недоліком "Закопане" як курорту також є відсутність чартерних програм в його напрямі. Аеропорт Кракова не здатний приймати великі авіалайнери, а повітряний шлях на курорт через Варшаву значно підвищує вартість подорожі.

З метою залучення до обговорення теми всієї аудиторії, провокація дискусій, створення вільної та творчої навчальної атмосфери семінар проводиться в активній формі. Викладач уникає ролі керівника, що виключно контролює та оцінює діяльність студента, та виконує координуючі та роз'яснюючі функції.

Стимулюється робота в малих групах, тому для виконання завдання допускається об'єднання в групи по 3 – 4 особи.

Тема 7. Логістика в'їзного туризму

Тренувальна вправа за темою 7 "Розрахунок ритмічності туристичних потоків"

Умови тренувальної вправи

Розрахувати коефіцієнти ритмічності та аритмічності, варіації та сезонності туристичних потоків за даними, що наведені в табл. 6.

Таблиця 6

Первинні дані для розрахунку

Квартал	Середня прогнозована кількість іноземних туристів у певний регіон країни, тис. осіб	Фактична кількість іноземних туристів у певний регіон країни, тис. осіб	Питома вага середньої кількості ($\overline{ПВ}$), %	Питома вага фактичної кількості ($ПВ_{ф.і}$), %	Питома вага фактичної кількості, але не більша за середню ($ПВ_{ф.с.і}$), %
Перший	687	456			
Другий	687	501			
Третій	687	1 086			
Четвертий	687	893			

Методичні рекомендації для виконання тренувальної вправи

Розрахунки необхідно проводити за допомогою таких формул.

Коефіцієнт ритмічності (K_p) туристичних потоків (формула 4):

$$K_p = \sum_{i=1}^n \frac{ПВ_{ф.і}}{\overline{ПВ}}, \quad (4)$$

де $ПВ_{ф.с.і}$ – питома вага кількості туристів за кожний період, але не більша за середнє її значення %;

$\overline{ПВ}$ – середня питома вага кількості туристів за кожний період, %.

Коефіцієнт аритмічності ($K_{ар}$) визначається як добуток позитивних та негативних відносних відхилень в інтенсивності туристичних потоків (формула 5):

$$K_{ар} = \sum_{i=1}^n |\pm I_{vi}|, \quad (5)$$

де $\pm I_{\text{вi}}$ – позитивні та негативні відносні відхилення кількості туристів протягом певних періодів часу, %.

Коефіцієнт варіації ($K_{\text{в}}$) визначається як відношення середньо-квадратичного відхилення кількості туристів від середнього їх значення за місяць (квартал, рік) до їх середнього значення (формула 6):

$$K_{\text{в}} = \frac{\sqrt{\sum_{i=1}^n (K_{\text{тi}} - \overline{K_{\text{т}}})^2 / n}}{\overline{K_{\text{т}}}}, \quad (6)$$

де $K_{\text{тi}}$ – фактична кількість туристів за певний період часу, тис. осіб;
 $\overline{K_{\text{т}}}$ – середня кількість туристів за певний період часу, тис. осіб;
 n – кількість періодів, що розглянуто.

Коефіцієнт сезонності ($K_{\text{с}}$) визначається за формулою 7:

$$K_{\text{с}} = \frac{K_{\text{т.в}}}{K_{\text{т.н}}}, \quad (7)$$

де $K_{\text{т.в}}$ – кількість туристів у сезон із високим попитом на відпочинок за певним туристичним напрямом, тис. осіб;

$K_{\text{т.н}}$ – кількість туристів у сезон із невисоким попитом на відпочинок за певним туристичним напрямом, тис. осіб.

Тестові завдання за темою 7

1. Найбільша кількість туристів приїжджає до України з:

- а) Білорусі;
- б) Німеччини;
- в) Росії;
- г) Угорщини.

2. До закладів та організацій, які активно займаються розвитком туризму в Україні, відносяться:

- а) Асоціація лідерів турбізнесу України;

- б) Фонд "Наместо Славутича";
- в) Спілка "Євро регіони України";
- г) Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму.

3. Які фактори входять до соціально-економічних факторів розвитку в'їзного туризму:

- а) створення євро регіонів;
- б) формування сприятливого візового режиму;
- в) дотримання норм раціонального природокористування;
- г) створення вільних економічних зон туристично-рекреаційного спрямування;
- д) розвиток інформаційних технологій в туризмі.

4. Які закони прийняті в Україні для збереження природної та історично-культурної спадщини:

- а) "Про туризм";
- б) "Про охорону археологічної спадщини";
- в) "Про музеї та музейну справу";
- г) "Про курорти"

5. Діяльність Фонду "Наместо Славутича" охоплює 8 областей України та спрямована на збереження та ефективне використання природно-рекреаційних ресурсів та історико-культурної спадщини:

- а) так;
- б) ні.

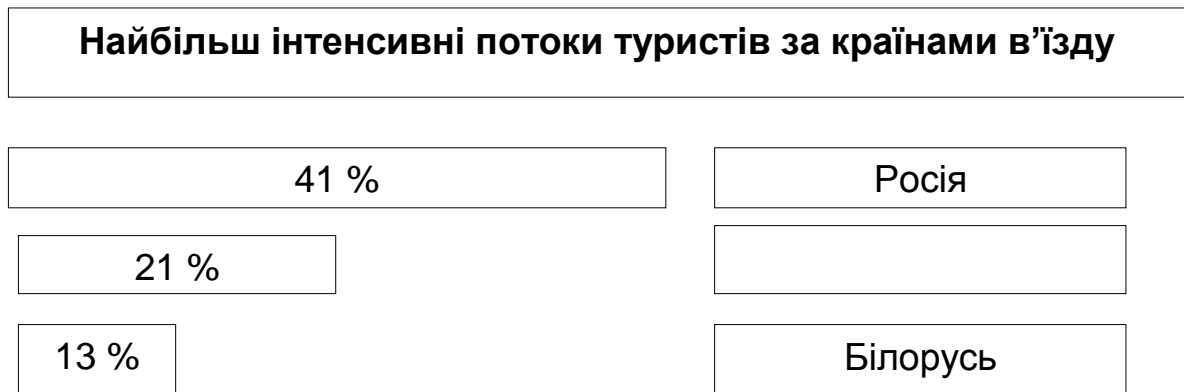
6. Для покращення розвитку туризму та формування державно-приватного партнерства в туризмі розроблений "Проект підтримки розвитку внутрішнього і в'їзного туризму в Україні":

- а) так;
- б) ні.

7. Необхідно доповнити речення:

Для формування позитивного іміджу України до Євро-2012 було створено ролик "_____".

8. Необхідно доповнити речення.

9. Необхідно доповнити речення:

Переважна частина вільних економічних зон туристичного типу розташована в країнах Сходу та _____.

10. Необхідно доповнити речення:

У світі успішно функціонує значна кількість вільних економічних зон туристично-рекреаційного типу, які займають майже ___ % усіх вільних економічних зон.

11. Знайдіть відповідні області, на території яких розташовані подані вільні економічні зони

Назва вільної економічної зони	Місце розташування
1) "Порто-франко"	а) м. Керч;
2) "Яворів"	б) Одеська область;
3) "Порт Крим"	в) Львівська область.

Практичні завдання за темою 7

Завдання 7.1

Розрахувати за даними, що наведені у табл. 7, співвідношення виїзних, в'їзних та внутрішніх потоків туристів за певними періодами часу.

Туристичні потоки

Рік	Іноземні туристи, осіб	Туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон, осіб	Внутрішні туристи, осіб
2000	377 871	285 353	1 350 774
2001	416 186	271 281	1 487 623
2002	417 729	302 632	1 544 956
2003	590 641	344 332	1 922 010
2004	436 311	441 798	1 012 261
2005	326 389	566 942	932 318
2006	299 125	868 228	1 039 145
2007	372 455	336 049	2 155 316
2008	372 752	1 282 023	1 386 880
2009	282 287	913 640	1 094 170
2010	335 835	1 295 623	649 299
2011	234 271	1 250 068	715 638
2012	269 969	1 956 483	807 195

Методичні рекомендації

1. Таблицю необхідно доповнити на основі статистичних даних, що розміщені на офіційному сайті Державної служби туризму і курортів : www.ukrstat.gov.ua/.

2. Обрати базу співвідношення та провести розрахунки. За базу співвідношення доцільно прийняти або кількість іноземних туристів, або кількість туристів, що виїжджали за кордон. З точки зору соціально-економічного стану країни оптимальним вважається стан, коли на одного туриста, що виїжджає за кордон приходиться один іноземний турист та чотири внутрішніх туристів, тобто співвідношення 1 : 1 : 4.

3. Зробіть висновок стосовно оптимальності туристичних потоків в Україні.

Завдання 7.2

Проаналізувати інтенсивність потоків іноземних громадян за країнами прибуття та за метою поїздки на основі даних Державного комітету статистики, що наведені у табл. 8.

**В'їзд іноземних громадян в Україну за країнами
прибуття у 2012 році**

Країна	Кількість іноземних громадян, які в'їхали в Україну, осіб	Із них – за метою поїздки					
		службова, ділова, дипломатична	туризм	приватна	навчання	працевлаштування	імміграція
1	2	3	4	5	6	7	8
Усього	23 012 823	350 224	940 052	16 795 240	23 813	9 102	40 419
Австралія	5 880	311	1 321	1 026	58	40	79
Австрія	30 032	3 019	4 978	8 143	64	144	181
Азербайджан	101 229	2 222	4 291	52 312	1 529	123	894
Бельгія	16 407	1 058	2 624	5 059	5	74	91
Білорусь	3 091 780	16 954	234 022	2 324 489	310	769	1 178
Болгарія	45 964	4 139	1 721	28 134	133	124	291
В'єтнам	4 856	362	334	856	208	23	1 932
Вірменія	68 087	1 364	2 431	50 253	47	28	814
Греція	22 760	1 516	2 603	9 943	30	83	139
Грузія	40 799	5 585	1 234	11 939	328	125	991
Данія	20 498	1 484	3 728	9 031	22	51	84
Естонія	19 812	1 403	2 587	8 232	23	40	136
Ізраїль	107 141	1 289	9 646	27 649	278	48	941
Індія	10 264	1 177	538	1 344	251	154	495
Іран	6 816	1 178	935	582	392	13	393
Іспанія	20 628	711	3 720	6 033	25	32	51
Італія	89 081	4 071	12 973	24 122	32	241	335
Казахстан	70 784	4 642	9 497	37 945	248	66	367
Канада	30 945	1 001	5 443	11 489	52	71	257
Киргизстан	19 441	516	699	15 343	53	19	99
Китай	19 718	5 300	2 761	2 657	4 030	238	1 515
Латвія	39 840	3 311	5 451	19 832	34	137	430
Литва	54 636	5 103	4 198	32 988	24	123	546
Молдова	4 849 115	32 158	3 866	4 339 244	400	246	5 861
Нідерланди	52 417	2 141	6 083	24 123	13	82	121
Німеччина	274 073	10 582	55 804	116 319	141	449	640
Норвегія	13 486	524	3 161	3 157	9	3	23
Польща	1 404 086	47 913	56 476	904 313	1 552	706	862
Республіка Корея	6 912	1 634	1 320	1 632	46	76	106
Російська Федерація	9 526 695	106 314	343 435	7 325 901	6 195	482	12 473
Румунія	791 281	6 790	2 390	537 848	27	102	273
США	134 128	5 863	27 452	45 626	151	263	776

1	2	3	4	5	6	7	8
Сирійська Арабська Республіка	3 528	288	580	796	117	13	333
Словаччина	476 574	7 038	1 448	186 249	58	81	57
Словенія	9 160	892	849	2 412	7	11	19
Сполучене Королівство	42 834	212	445	33 584	28	35	56
Таджикистан							
Туреччина	117 152	19 414	35 282	33 407	925	1 629	2 551
Туркменистан	19 647	691	3 090	1 477	1 743	22	142
Угорщина	742 445	13 195	4 342	295 016	391	79	58
Узбекистан	185 518	918	6 597	134 988	170	324	591
Фінляндія	10 832	794	2 770	2 887	11	22	37
Франція	64 804	3 792	12 904	16 393	52	431	386
Швейцарія	18 677	956	3 721	4 192	7	22	87
Швеція	40 777	1 735	10 235	12 771	18	35	96
Японія	8 528	1 157	2 015	2 306	31	65	71

Методичні рекомендації

1. Виділити 7 – 10 країн світу, з яких до України спостерігається найбільший потік туристів.
2. Виділити 7 – 10 країн світу, з яких спостерігається найбільший потік туристів за кожною метою відвідування України.
3. Результати аналізу необхідно оформити у вигляді звіту з графіками, діаграмами та обґрунтованими висновками.

Тема 8. Логістика внутрішнього туризму

Тренувальна вправа за темою 8

"Розрахунок показників ритмічності туристичних потоків"

Методичні рекомендації до виконання тренувальної вправи

Тренувальна вправа спрямована на закріплення знань стосовно місцезнаходження всесвітньо відомих туристичних об'єктів України.

На карті необхідно нанести об'єкти, список яких приведений після неї.

Умова тренувальної вправи

Визначте, які об'єкти позначені на карті.

Об'єкти:

- а) пункт геодезичної дуги Струве;
- б) Києво-Печерська Лавра;
- в) історичний центр Львова;
- г) Херсонес Таврійський;
- д) Резиденція буковинських митрополитів;
- е) Київський Софійський собор;
- є) букові праліси Карпат.

У 2013 році до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО внесено 16 унікальних дерев'яних церков – 8 з яких знаходяться на території України (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська обл.) та 8 – на території Польщі.

Тестові завдання за темою 8

1. Яким є оптимальне співвідношення іноземних, виїзних та внутрішніх туристів:

- а) 1:2:4;
- б) 1:1:3;
- в) 1:1:4;
- г) 1:4:1.

2. Які культурно-історичні об'єкти увійшли до "Семи чудес України":

- а) Хотинська фортеця;
- б) Мукачівський замок "Паланок";
- в) Херсонес Таврійський;
- г) Почаївська Лавра.

3. До складу "7 природних чудес" України входять:

- а) Дністровський каньйон;
- б) Великий Каньйон Криму;
- в) озеро Світязь;
- г) регіонально-ландшафтний парк "Гранітно-степове Побужжя".

4. Державна політика з розвитку соціального туризму в Україні потребує удосконалення в напрямках :

а) створення умов для сезонного працевлаштування молоді на підприємствах туристичної індустрії;

б) підтримки культурного обміну між молоддю та дітьми різних країн;

в) забезпечення умов для залучення до активного споживання туристичних послуг інвалідів, пенсіонерів, військовослужбовців, малозабезпечених та багатодітних громадян та їхніх родин.

5. Якщо сільська садиба розташована в сільській місцевості, що відноситься до курортної, або лікувально-оздоровчої зони, сільські господарі або члени його родини зобов'язані зареєструватися як суб'єкти підприємницької діяльності:

- а) так;
- б) ні.

6. Згідно з вимогами до ведення діяльності з сільського зеленого туризму, зареєстровані підприємці сплачують 13 % з доходу за винятком пов'язаних витрат. Збори в Пенсійний фонд нараховуються на суму до 10 прожиткових мінімумів на місяць:

- а) так;
- б) ні.

7. Власник садиби зобов'язаний мати освіту за спеціальністю "готельне господарство", щоб надавати послуги з розміщення і харчування туристів:

- а) так;
- б) ні.

8. Спеціально із метою популяризації відпочинку в українському селі, сприяння розвитку сільської інфраструктури та самозайнятості сільського населення було створено фонд "Відродження":

- а) так;
- б) ні.

9. Необхідно доповнити речення

В разі наявності ___ або більше номерів (окремих приміщень для розміщення туристів), власник садиби зобов'язаний виконувати вимоги Правил користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг.

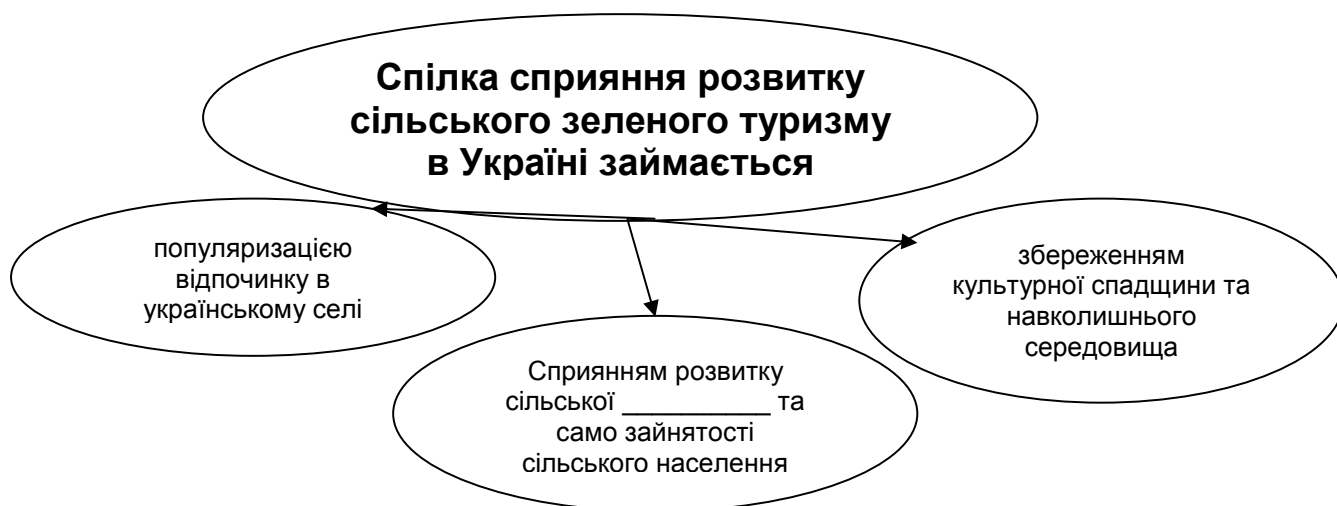
10. Необхідно доповнити речення

Для власників садиб послуги з розміщення та харчування туристів не звільнені від сплати податку на додану вартість, якщо сума доходу від цих послуг протягом року перевищує _____ тис. грн.

11. Необхідно доповнити речення:

Туризм в Україні проголошено пріоритетним напрямом розвитку і багато уваги приділено _____ зеленому туризму.

12. Необхідно доповнити речення.

Практичні завдання за темою 8

Завдання 8.1

Охарактеризувати основні внутрішні туристичні потоки в Україні та основні об'єкти туристичного інтересу.

Методичні рекомендації

Це завдання передбачає розподіл студентів на декілька невеликих груп з 5 – 6 осіб.

Діяльність кожної групи спрямовується на:

- 1) вибір виду туризму, за яким аналізуються потоки;
- 2) встановлення характеристик туристичного потоку;
- 3) описання основних туристичних центрів та об'єктів в Україні;
- 4) оформлення отриманих результатів у вигляді презентації.

Викладач оцінює якість роботи всіх груп, дає відповідну оцінку, відмічає кращі рішення, підтримує та укріплює атмосферу творчого змагання.

Завдання 8.2

1. Нанесіть на карту України об'єкти, що увійшли до "семи чудес України" та "семи природних чудес України".

2. Зробіть висновок стосовно розташування важливих туристичних об'єктів України, їх привабливості для внутрішніх та іноземних туристів та їх стану на теперішній час.

3. Дискусія на тему : "Який вплив на розвиток туризму має факт внесення культурно-історичних пам'яток у список Світової спадщини ЮНЕСКО"

Змістовий модуль 2. Транспортна логістика в міжнародному туризмі. Логістика як концепція розвитку туристичних підприємств

Тема 9. Логістична система авіаперевезень

Тренувальна вправа за темою 9

"Розрахунок ціни на літак з визначеною нормою прибутку"

Умова тренувальної вправи

Туроператор "Ескар" вже три роки здійснює чартерні рейси до Чехії. Чартер літака, що має 110 пасажирських місць, за рейсом "Київ – Прага – Київ" коштує 120 000 грн. Витрати на паливо (у обидва боки) складають 22 000 грн. Середні витрати на харчування одного пасажирів – 72 грн. Заробітна плата екіпажу дорівнює 8 000 грн.

Розрахувати, яка повинна бути мінімальна вартість квитків на літак, щоб рейс "Київ – Прага – Київ" мав 20 % норму прибутку.

Запропонуйте систему цін для місць різного класу у літаку, якщо кількість місць першого класу складає 20 %, бізнес-класу – 40 % та економ-класу – 40 %).

Методичні рекомендації

1. Визначити постійні ($B_{\text{пос}}$) та змінні витрати ($B_{\text{зм}}$) на здійснення польоту.

2. Встановити ціну одного білету (Ц) на основі розрахунку точки беззбитковості (O) за формулою 8:

$$O = \frac{B_{\text{пос}}}{\text{Ц} - B_{\text{зм}}} \quad (8)$$

3. Система цін з урахуванням класу місць у літаку може бути запропонована на основі трьох концепцій:

а) місця бізнес-класу не приносять прибутку, ціна місць економ-класу нижча ніж їх собівартість, проте місця першого класу мають високу надбавку до ціни;

б) місця економ-класу не приносять прибутку і лише покривають вартість польоту;

в) місця різного класу приносять рівень прибутку встановлений для кожного з них. При цьому диференціація цін є відносно не значною.

Тестові завдання за темою 9

1. До логістичних завдань в управлінні пасажирськими авіаперевезеннями на макрорівні відносять:

а) забезпечення безперервного сервісного обслуговування клієнтів;

б) стикування авіарейсів із забезпеченням максимального сервісу пасажирів;

в) мінімізація періоду перевезення пасажирів та багажу на міжнародних та внутрішніх рейсах;

г) оптимізація фінансових потоків компаній.

2. До основних завдань транспортної логістики відносяться:

а) спільне планування транспортних процесів з використанням різних видів транспорту у випадку змішаних перевезень;

б) розрахунок витрат на забезпечення безпеки авіаперевезень пасажирів та багажу;

в) визначення раціональних маршрутів авіаперевезень;

г) вибір виду та типу транспортного засобу.

3. До альянсу Sky Team Alliance входять такі авіакомпанії:

а) Singapore Airlines;

б) Vietnam Airlines;

в) Asiana Airlines;

г) American Airlines;

д) Czech Airlines.

4. Які з перелічених авіакомпаній не є low-cost компаніями:

- a) Air Arabia;
- б) Germanwings;
- в) Turkish Airlines
- г) Wizz Air.

5. Чартерні рейси доцільно створювати, якщо необхідно організувати поїздки на конференції, з'їзди, перевезти делегації або глядачів на популярні змагання:

- a) так;
- б) ні.

6. Основними цілями Міжнародної асоціації повітряного транспорту є встановлення міжнародних норм цивільної авіації та координація її розвитку з метою підвищення безпеки та ефективності:

- a) так;
- б) ні.

7. Варшавська конвенція скасувала ліміти по виплатах потерпілим в авіакатастрофі та їхнім родичам, закріпила дворівневу систему відповідальності:

- a) так;
- б) ні.

8. Організація реєстрації пасажирів вільним методом передбачає проведення реєстрації тільки на один визначений рейс на одному або на декількох робочих місцях:

- a) так;
- б) ні.

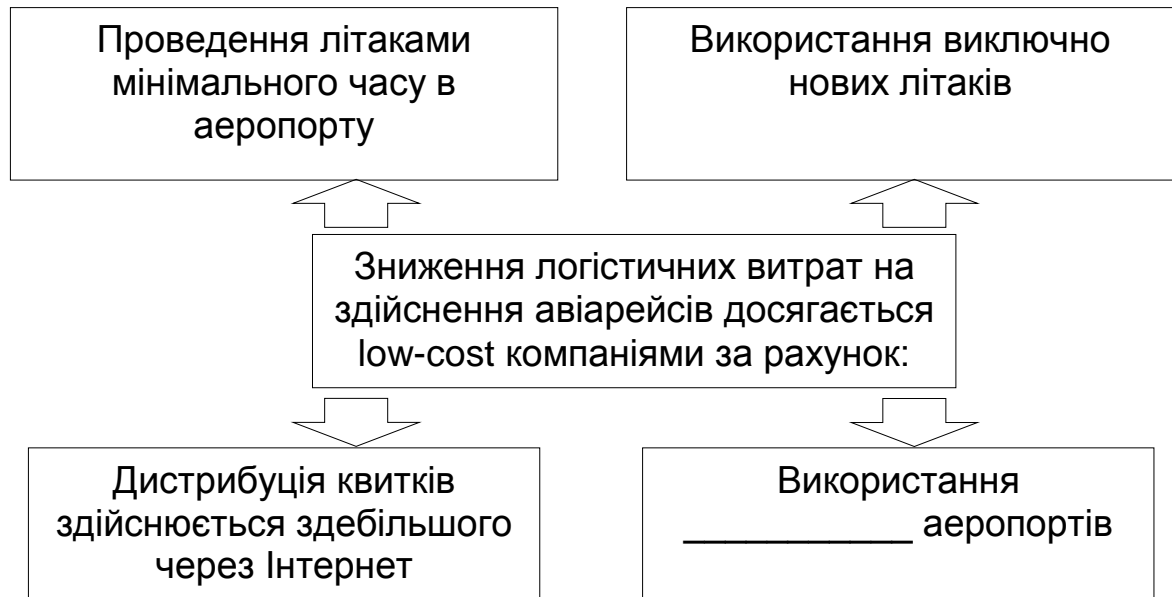
9. Необхідно доповнити речення:

Якщо переміщення пасажирів, їхнього багажу, вантажів й транспортних засобів через територію певної країни є лише частиною шляху проходження, то вони називаються _____.

10. Необхідно доповнити речення:

_____ – чартер припускає фрахт повітряного судна на певний проміжок часу, у який турфірма може використовувати літак за призначенням й за своїм розсудом.

11. Необхідно доповнити речення.

12. Знайдіть відповідні визначення типів чартерів:

Вид чартеру	Характеристика
1) Цільовий чартер	а) вартість перевезення своїх співробітників повністю сплачує компанія, що купує чартер;
2) Закритий чартер	б) найскладніший вид перевезення пасажирів, який здійснюється регулярними й нерегулярними рейсами на різних ділянках маршруту;
3) Спліт-чартер	в) організується для перевезення певних груп пасажирів, перевезення частково оплачуються великими організаціями.

Практичні завдання за темою 9

Завдання 9.1

1. Визначте фактичну та максимальну інтенсивність вхідного потоку пасажирів для аеропорту магістральних повітряних ліній, що обслуговує

один населений пункт. Оперативний час розрахунку 12.00. Розклад руху повітряних суден наведено у табл. 9.

Таблиця 9

Розклад руху літаків

Час вильоту	Тип ПС	Коефіцієнт завантаження	Місткість ПС, крісел
12.00	Ту-114	0,79	170
12.20	Б-737А	0,71	137
12.35	Ту-104А	0,82	89
12.55	Б-737Б	0,91	110
13.00	Ту-104Б	0,81	100
15.10	Ан-24	0,84	110
15.45	Ту-154А	0,92	134
16.35	Ту-134А	0,79	132
17.15	Іл-62	0,95	87
18.25	Як-40	0,76	94
19.10	А-320	0,83	112
19.55	Як-42А	0,95	117
20.45	Ту-134Б	0,87	142
21.25	Як-42Б	0,74	112
22.15	Ту-104В	0,79	112
23.40	Ту-154Б	0,93	137

2. Визначте середню завантаженість літаків.

Методичні рекомендації

1. Визначити фактичну завантаженість літаків з урахуванням їх пасажиромісткості та коефіцієнту завантаження.

2. Знайти середнє значення завантаження літаків у розглянутому населеному пункті.

Завдання 9.2

Туроператор "Ескар" продавав квитки на рейс "Київ – Прага – Київ" за ціною 1 050 грн. Витрати на здійснення рейсу наведені у задачі 9.2. У зв'язку з втратою ринків збуту туроператор може заповнити літак тільки на 35 %.

Один замовник погодився викупити увесь блок місць за ціною 810 грн за місце при умові, що витрати на харчування одного пасажера будуть збільшені з 72 грн до 94 грн. Чи вигідна така пропозиція?

Методичні рекомендації

1. Розрахувати прибуток підприємства при умові заповнення літака на 35 % та дотриманні встановленого рівня цін.

2. Розрахувати прибуток підприємства при умові, якщо буде проданий було місце за нижчою ціною.

3. Встановити точки беззбитковості для двох розглянутих варіантів.

4. Побудувати графік та зробити висновок.

Завдання 9.3

Встановити місцезнаходження міжнародних аеропортів та визначити їх віддаленість від основних туристичних центрів країн, в яких вони знаходяться. Заповнити табл. 10.

Таблиця 10

Місцезнаходження аеропортів

Курорти світу	Місцезнаходження міжнародних аеропортів	Курорти, що знаходяться в безпосередній близькості
1	2	3
Австрія		
Болгарія		
Греція		
Домінікана		
Єгипет		
Індія		
Іспанія		
Італія		
Кіпр		
Китай		
Куба		
Латвія		
Мальта		
Марокко		
ОАЕ		
Португалія		
Сейшели		

1	2	3
Таїланд		
Туніс		
Туреччина	Даламан Міляс Ізмір	Мармаріс, Фетхіє; Бодрум, Мармаріс; Чешме, Кушадаси
Україна		
Франція		
Хорватія		
Чорногорія		

Нанести аеропорти та основні туристичні центри на карту, проаналізувати їх віддаленість.

Тема 10. Логістика в організації наземних перевезень

Тренувальна вправа за темою 10

"Вибір транспортного засобу для перевезення туристів"

Методичні рекомендації до виконання тренувальної вправи

Тренувальна вправа спрямована на формування здатності приймати рішення на основі вирішення оптимізаційних задач вибору транспортних засобів для здійснення автобусної подорожі.

Завдання до тренувальної вправи полягає у проходженні декілька етапів розрахунків.

Вирішення задачі необхідно розпочати з підрахування розміру постійних та змінних витрат на здійснення подорожі для трьох видів транспортних засобів.

На другому етапі необхідно знайти розмір витрат на одного туриста, враховуючи кількість супроводжуючих осіб, що не сплачують за подорож.

На третьому етапі розраховуємо ціну туру для трьох варіантів перевезення при встановленій нормі прибутку – 20 %.

За критерієм мінімальних витрат обираємо найбільш привабливий варіант. Для розширення інформаційного поля прийняття управлінських рішень пропонується розрахувати мінімальну кількість туристів в групі, що дозволить турфірмі покрити власні витрати.

Умова тренувальної вправи

Група туристів бажають здійснити екскурсійну подорож за маршрутом Харків – Соледар – Артемівськ. Необхідно вибрати транспортний засіб для перевезення туристів за вибраним маршрутом, розрахувати скільки коштів повинен зібрати організатор подорожі та яка вартість одного квитка, якщо запланований прибуток складає 20 %. Яку кількість туристів необхідно набрати для безбиткової подорожі.

На початку організації подорожі відомо, що вартість екскурсії у соляні печери в Соледарі 50 грн на особу, вартість екскурсії на заводі шампанських вин – 55 грн. Відстань між пунктом відправлення до пункту прибуття дорівнює 450 км. Вартість одного кілометра перевезення представлено у табл. 11.

Таблиця 11

Пасажиромісткість та вартість перевезення різними транспортними засобами

Транспортний засіб	Пасажиромісткість	Кількість супроводжуючі х	Вартість перевезення 1 км, грн
Мікроавтобус "Мерседес"	12	1	5,9
Автобус "Ікарус"	45	5	6,7
Автобус "Volvo"	43	4	7,5

Необхідно врахувати, що супроводжуючі особи подорожують безкоштовно.

Завдання 1. Розрахувати загальні витрати для трьох видів транспортних засобів.

Завдання 2. Розрахувати загальні витрати на одну особу (без врахування несплачених місць) для трьох видів транспортних засобів. Необхідно округляти значення до сотих.

Завдання 3. Розрахувати ціну подорожі на одну особу для трьох видів транспортних засобів.

Завдання 4. Розрахувати точку беззбитковості для трьох видів транспортних засобів.

Тестові завдання за темою 10

1. Які основні ознаки туристичного потоку притаманні подорожам на потягах:

- а) подорожують переважно заможні пенсіонери та американські молодята;
- б) прихильниками такого виду відпочинку вважаються німці, англійці і швейцарці;
- в) прихильниками такого виду відпочинку вважаються американці, французи і австрійці;
- г) подорожують переважно молоді люди.

2. До основних логістичних завдань в організації круїзів відносяться:

- а) раціоналізація маршрутів перевезень;
- б) вибір автотранспортного засобу;
- в) організація складських приміщень та відстеження складських запасів;
- г) розрахунок нормованих витрат палива та встановлення пунктів заправки транспорту;
- д) визначення оптимальної швидкості подорожі на різних частинах шляху.

3. Які основні ознаки туристичного потоку притаманні подорожам на автобусах:

- а) подорожують переважно заможні люди;
- б) кількість школярів та студентів на деяких маршрутах досягає 80 %;
- в) прихильниками такого виду відпочинку є переважно представники середнього класу населення;
- г) подорожує значна частина постійних клієнтів;
- д) подорожують переважно люди пенсійного віку.

4. Південноафриканський ретро-потяг, що слідує за маршрутом Преторія – Кейптаун:

- а) потяг "Palace on Wheels";
- б) потяг "Glacier Express";
- в) потяг "The Blue Train";
- г) потяг "Northern Belle".

5. Авіаційні та автобусні пасажирські маршрути перевезення більш маневрені на відміну від детермінованих шляхів слідування потягів:

- а) так;
- б) ні.

6. Угоду про міжнародні залізничні перевезення ратифікувала Україна у 1985 році:

- а) так;
- б) ні.

7. В 1872 р. в США була заснована "Міжнародна компанія "Вагон-Лі"", а в 1884 р. "Міжнародна компанія "Вагон-Лі та Великий європейський експрес"" для забезпечення сполучення між столицями європейських країн:

- а) так;
- б) ні.

8. Інтенсивність пасажирських перевезень в Україні скоротилася відносно до 2000 року та має тенденцію до різкого зростання:

- а) так;
- б) ні.

9. Необхідно доповнити речення:

Найбільш відомі в світі туристичні потяги належать компанії

_____.

10. Необхідно доповнити речення:

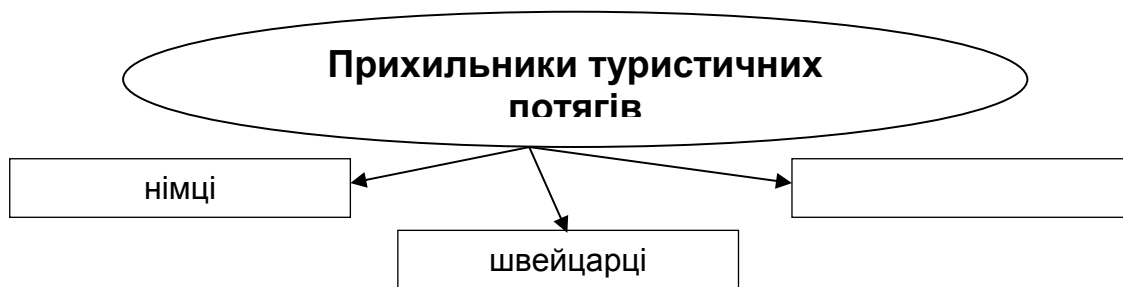
Туристичний потяг "Palace on Wheels" здійснює семиденну подорож штатом Раджастан за маршрутом класичного Золотого трикутника _____ – Агра – Джайпур з тривалими зупинками для екскурсій і вечерь в палацах.

11. Необхідно доповнити речення:

Використання логістичного підходу на пасажирському транспорті сприяє оптимізації процесу перевезення, в якому задіяні _____, транспортні компанії та об'єкти інфраструктури, що поєднані логістичними зв'язками та приймають участь у процесі надання транспортних послуг.

12. Необхідно доповнити речення.

13. Знайдіть відповідні потяги:

1) "Royal Scotsman"	а) перший потяг, що з'єднав дві азіатські столиці Сингапур-Бангкок;
2) "Eastern & Oriental Express"	б) маршрути прокладені територіями ЮАР і Намібії;
3) "Rovos Rail"	в) здійснює перевезення туристів по Шотландії (Лондон Глазго).

Практичні завдання за темою 10

Задача 10.1

Група туристів бажають здійснити екскурсійну подорож за маршрутом Харків – Слав'яногірськ – Харків. Необхідно вибрати транспортний засіб для перевезення туристів за вибраним маршрутом, розрахувати скільки коштів повинен зібрати організатор подорожі та яка вартість одного квитка, а також яку кількість туристів необхідно набрати для безбиткової подорожі.

Вартість екскурсії до Слав'яногірської Лаври складає 45 грн на особу. Відстань між пунктом відправлення до пункту прибуття дорівнює 320 км. Вартість одного кілометра перевезення представлено у табл. 12.

**Пасажиromісткість та вартість перевезення різними
транспортними засобами**

Транспортний засіб	Пасажиromісткість	Вартість перевезення 1 км, грн
Мікроавтобус "Мерседес"	12	5,9
Автобус "Ікарус"	45	6,7
Автобус "Volvo"	43	7,5

Методичні рекомендації

1. Розрахувати загальну вартість перевезення за кожним варіантом.
2. Визначити загальну суму коштів, які повинен зібрати організатор подорожі.
3. Визначити вартість подорожі на одного туриста.
4. Розрахувати точку беззбитковості для кожного варіанту.
5. Зробити висновки.

Задача 10.2

Опишіть маршрут та особливості обслуговування туристів у відомих туристичних потягах світу: Venice Simplon Orient Express (Східний Експрес) та British Pullman, Northern Belle, Al Andalus Express, Glacier Express, Royal Scotsman, Rovos Rail, "The Blue Train", Palace on Wheels, Eastern & Oriental Express, а також особливості російських та українських туристичних потягів.

Методичні рекомендації

1. Маршрут подорожей на обраному туристичному потязі необхідно нанести на карту.
2. Результати дослідження представити у вигляді презентації в програмі PowerPoint.

Задача 10.3

Нанесіть на географічну карту найбільш популярні автобусні маршрути по Європі. Встановіть відстань від початкового до проміжних й

кінцевого пунктів маршруту, також необхідно вказати основні туристичні об'єкти, що будуть відвідуватися туристами.

Методичні рекомендації

Використовуйте навігаційні ГІС-технології, які виконують такі функції:

відображають електронну карту міста в потрібних масштабах;
представляють довідкову інформацію про об'єкт, що є на карті;
здійснюють пошук об'єкта,
знаходять найбільш короткий маршрут руху на автомобілі;
забезпечують перегляд маршрута на карті,
відображує розташування транспортного засобу, що оснащений навігаційним обладнанням.

При нанесенні маршрутів на карти доцільно використати програмний пакет ГІС ArcView GIS.

Тема 11. Логістика в організації круїзів

Тренувальна вправа за темою 11 "Вибір транспортних засобів для здійснення круїзної подорожі"

Методичні рекомендації до виконання тренувальної вправи

Тренувальна вправа спрямована на формування здатності приймати рішення на основі вирішення оптимізаційних задач вибору транспортних засобів для здійснення круїзної подорожі.

Завдання до тренувальної вправи полягає у проходженні декілька етапів розрахунків.

Вирішення задачі необхідно розпочати з підрахування розміру постійних та змінних витрат на здійснення круїзної подорожі для трьох видів круїзних лайнерів.

На другому етапі необхідно знайти рівняння загальних витрат для кожного лайнера, беручи кількість потенційних туристів за x .

На третьому етапі для розрахунку кількості туристів, при якій немає значення, який з двох лайнерів обрати, попарно прирівнюємо загальні

витрати на здійснення подорожі. При цьому при перевезенні такої кількості туристів загальні витрати будуть однаковими.

Задача має неоднозначну відповідь, оскільки при різній чисельності туристів мінімальні загальні витрати будуть мати різні лайнери. Критерієм вибору лайнера виступає мінімізація витрат на круїзну подорож.

Умова тренувальної вправи

Для перевезення туристів при здійсненні морських круїзів по Середземному морю (5 днів) компанія може використати один з трьох лайнерів (А, В або С). Витрати, що необхідні для організації та проведення круїзних подорожей на цих лайнерах наведено в табл. 13

Таблиця 13

Основні витрати

Види витрат	Лайнер А	Лайнер В	Лайнер С
агентська комісія (на 1 тур), \$	200	170	110
витрати на продукти харчування (на 1-го туриста), \$	150	100	100
операційні витрати, \$	31 000	120 000	173 000
витрати на паливо, \$	27 000	98 000	130 000
витрати на оплату праці, \$	21 000	82 000	102 000
амортизація, \$	16 000	64 000	91 000
інші (постійні) витрати, \$	5 000	36 000	56 000

Знайти граничні значення кількості туристів, при яких витрати на використання відповідних лайнерів будуть однакові та визначити при якій кількості туристів більш вигідно використовувати лайнер А, В або С.

Якщо чисельність туристів менша або дорівнює 2714, то доцільно обрати лайнер 1.

Якщо чисельність туристів більша або дорівнює 2714, то доцільно обрати лайнер 3.

Тестові завдання за темою 11

1. Які основні ознаки туристичного потоку притаманні круїзним подорожам:

- а) переважає кількість туристів старше 45 років;
- б) туристи, що спроможні витратити близько 1000 дол.;
- в) близько 70 % подорожуючих мають вищу освіту;
- г) подорожують переважно молоді люди;
- д) туристи, що під час подорожі спроможні витратити близько 2000 дол.

2. До основних логістичних завдань в організації круїзів відносяться:

- а) формування маршруту та графіку переміщення лайнеру;;
- б) забезпечення своєчасного постачання матеріальних ресурсів на борт;
- в) організація складських приміщень та відстеження складських запасів;
- г) забезпечення безперервного сервісного обслуговування;
- д) встановлення сталих зв'язків із учасниками логістичної мережі.

3. Плата за круїзну подорож, окрім послуги перевезення туристів включає:

- а) харчування на борту протягом 24 годин за системою "все включено" за виключенням алкогольних напоїв;
- б) харчування на борту протягом 24 годин за системою "все включено" включаючи алкогольні напої;
- в) розважальні програм, шоу, дискотеки, концерти;
- г) оренда спортивного обладнання;
- д) користування тренажерними залами, саунами, басейнами.

4. Найбільший в світі круїзний лайнер:

- а) Queen Mary II;
- б) Freedom of the seas;
- в) Oasis of the seas;
- г) Liberty of the seas.

5. Круїзні кораблі мають найвищі в індустрії туризму експлуатаційні витрати:

- а) так;
- б) ні.

6. Всі лайнери компанії MSC Cruises перевозять дітей до 18 років безкоштовно, якщо вони розміщуються в каюті з батьками:

- а) так;
- б) ні.

7. На сьогоднішній час круїзні морські судна заходять тільки в Одеський порт, що має певну інфраструктуру:

- а) так;
- б) ні.

8. Необхідно доповнити речення.

Найбільшою популярністю круїзні подорожі користуються в _____.

9. Необхідно доповнити речення.

Флот компанії LCL традиційно використовується в якості _____, при проведенні міжнародних заходів: Міжнародна виставки в Лісабоні, Конференції НАТО в Неаполі.

10. Необхідно доповнити речення.

Діяльність круїзних компаній на міжнародному ринку здійснюється відповідно до міжнародних договорів й конвенцій. Одним з основних міжнародних документів є _____ конвенція про перевезення морем пасажирів і багажу.

11. Знайдіть відповідні частки ринку, що займають круїзні компанії.

Назва круїзної компанії	Частка ринку
1) "Carnival Corporation & plc"	а) 9,8 %;
2) "Royal Caribbean cruises Ltd"	б) 52,9 %;
3) "Norwegian Caribbean Lines"	в) 27,6 %.

12. Необхідно доповнити речення

Практичні завдання за темою 11

Задача 11.1

Для перевезення туристів при здійсненні морських круїзів по Карибському басейну компанія може використовувати один з двох теплоходів високого класу. При цьому компанія несе постійні витрати на теплохід А – 400 тис. грн, на теплохід В – 550 тис. грн.

Змінні витрати на теплоході А – 1,2 тис. грн, на теплохід В – 1,7 тис. грн.

Визначити, який варіант є більш вигідним та за яких умов.

Задача 11.2

Витрати на утримання обладнання для виготовлення піци на теплоході складають 20 тис. грн на рік, а змінні витрати на одиницю продукції 49 грн. Готову піцу можна придбати в порту за ціною 52 грн. Яке рішення більш вигідне – придбати піцу або виготовляти? Отримані результати представити у графічній формі.

Завдання 11.3

Нанесіть на карту популярні маршрути морських круїзів:

1) по Європі (Барселона (Іспанія), Палермо (Італія), порт Пирей Афіни (Греція), о. Родос (Греція), Лимассол (Кіпр), Александрія (Єгипет), Валетта (Мальта));

2) по Карибському басейну (Санто-Домінго (Домініканська республіка), Пуент-а-Питр, (Гваделупа), Форт де Франс (Мартиніка), Бриджтаун (Барбадос), Кастри (Сент Люсія), Санто-Домінго);

3) Південна Америка (Вальпараісо Ла-Серена Пуерто Монт Чилійські фьорди пролив Магеллан Пунта Аренас Ушуая (Аргентина) мис Горн (Чилі) Пуерто Мадрин (Аргентина) Пунта-дель-Есте Монтевідео (Уругвай) Буенос-Айрес (Аргентина);

4) Австралія та Азія (Сідней, Брисбен, Гамільтон, Кернс (Австралія) о. Шеррард (Австралія), о. Шеррард, Дарвін (Австралія), о. Комодо (Індонезія), Паданг Бей, Семеранг, Джакарта (Індонезія), Сінгапур);

5) Азія (Сінгапур, о. Самуї (Тайланд), Бангкок (Тайланд), Сихануквіль (Камбоджа), Нячанг (В'єтнам), Гонконг, Шанхай (Китай,) Нагасакі (Японія), Кобе (Японія).

Тема 12. Логістичне управління на туристичних підприємствах

Тренувальна вправа за темою 12 "Розрахунок крапки беззбитковості"

Методичні рекомендації до виконання тренувальної вправи

Тренувальна вправа спрямована на формування здатності до аналізування та прогнозування діяльності туристичного підприємства на основі розрахунку обсягів продаж турів, що дозволить покрити всі витрати у поточному періоді, а також визначення безризикової зони діяльності.

Завдання до тренувальної вправи полягає у проходженні декілька етапів розрахунків.

Вирішення задачі необхідно розпочати з розрахунку крапки беззбитковості у натуральному виразі на основі даних про розмір загальних постійних витрат та змінних витрат на одиницю реалізованих турів.

На другому етапі необхідно знайти розмір доходу від продажу, який дозволяє уникнути збитків, але й не дає прибутків, тобто розраховуємо крапку беззбитковості у вартісному виразі на основі даних про маржинальний дохід туристичного підприємства.

На третьому етапі розраховуємо зону беззбитковості, що дає можливість порівняти фактичний обсяг продажів з беззбитковим обсягом.

Вирішення задачі побудоване таким чином, що спершу надається можливість самостійно знайти правильну відповідь та ввести її у поле відповіді. Однак, якщо відповідь не вірна, то Ви отримаєте повідомлення про помилку та підказку для подальшого успішного розв'язання задачі.

Умова тренувальної вправи

Турагентство за рік реалізувало 245 турів, постійні витрати за рік склали 647 840 грн, сумарні змінні витрати становлять 25 831,25 грн, середня ціна туру 7 175 грн.

Розрахувати крапку беззбитковості (КБ) діяльності туристичного агентства, а також зону беззбитковості роботи підприємства за рік.

Завдання 1. Розрахувати крапку беззбитковості у натуральному виразі, тобто кількість турів, що необхідно реалізувати для беззбиткової роботи турфірми (округляти числове значення до цілого значення).

Завдання 2. Розрахувати крапку беззбитковості у вартісному виразі, тобто знайти (розмір валового доходу, що необхідно отримати протягом року для беззбиткової роботи турфірми (округляти числове значення до цілого значення).

Завдання 3. Розрахувати зону беззбитковості (ЗБ) роботи підприємства за рік (округляти числове значення до десятих).

Тестові завдання за темою 12

1. До міжнародних організацій, регіональних об'єднань та спілок, що діють у сфері туризму Європейського регіону, відносяться:

- а) Асоціація з туризму країн-членів АССЕАН;
- б) Туристська асоціація "Спільний ринок";
- в) Скандинавський туристський союз;
- г) Панафриканська туристська організація.

2. Серед найбільших мереж турагентств України виділяють такі:

- а) "Поїхали з нами";
- б) "Magic Way";
- в) "Галопом по Європам";
- г) "Феєрія мандрів".

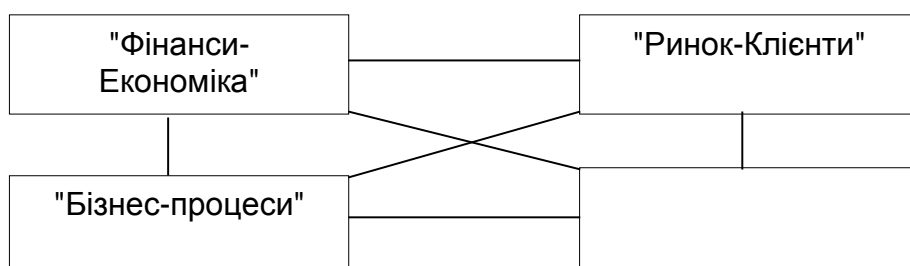
3. До основних завдань контролінгу входять:

- а) виділення центрів відповідальності та центрів виникнення витрат;
- б) організація процесу прогнозування основних показників функціонування ринку;
- в) формування системи показників для відстеження результативності діяльності на усіх рівнях управління в режимі реального часу;
- г) проведення аналізу рентабельності, ризиків, ліквідності.

4. У рамках моделі збалансованої системи показників існують такі блоки показників:

- а) "Ринок-Клієнти";
- б) "Логістичні процеси";
- в) "Кредити-Депозити";
- г) "Фінанси-Економіка".

5. Необхідно доповнити речення.

6. Синергія створює ефект взаємного посилення зв'язків однієї системи з іншою на основі туристичних, сервісних та інформаційних потоків:

- а) так;
- б) ні.

7. Реінжиніринг -- система, що забезпечує підтримку внутрішнього балансу економіки підприємства шляхом формування інформації про витрати і доходи як основи для ухвалення оптимальних управлінських рішень:

- а) так;
- б) ні.

8. Найбільші вигоди від придбання франчайзингу можуть отримати турагентства, що функціонують на ринку тривалий час, мають необхідний капітал та професійний досвід ведення бізнесу в цій сфері:

- а) так;
- б) ні.

9. На відміну від традиційного управління, концепція збалансованої системи показників орієнтує керівництво підприємства на стратегічний розвиток та відображає розширення інформаційних можливостей системи управління:

- а) так;
- б) ні.

10. Необхідно доповнити речення:

Туроператори та міжнародні компанії при формуванні збутових мереж широко використовують систему _____, яка передбачає надання турагентствам на певних умовах торгової марки та прогресивних технологій ведення бізнесу.

11. Необхідно доповнити речення:

_____ доцільно визначати як горизонтальну послідовність внутрішніх та зовнішніх взаємозалежних функцій, котрі існують у відтворювальному циклі капіталу, стратегічною метою яких є забезпечення випуску продукції, що задовольняє економічні інтереси покупців і водночас сприяє відтворюванню капіталу виробника.

12. Необхідно доповнити речення:

Інтеграція логістики, реінжинірингу і _____ у відповідності до міжнародної системи менеджменту якості ISO 9001:2000 пояснюється

тим, що поняття "поліпшення якості" у цих стандартах розглядається стосовно будь-якої сфери діяльності, оскільки якість продукції або послуги – наслідок якісного виконання всіх видів робіт.

13. Знайдіть відповідні визначення логістичних стратегій:

1) мінімізації інвестицій	а) спрямована на отримання максимальної віддачі від вкладеного в проект капіталу;
2) мінімізації загальних витрат	б) логістичні системи спрямовані на максимізацію прибутку за рахунок обслуговування VIP-клієнтів або збільшення продажів масових турів за рахунок створення туроператорами власних бюро продажів;
3) максимізація прибутку	в) спрямована на скорочення операційних витрат, пов'язаних із обслуговуванням клієнтів.

Практичні завдання за темою 12

Завдання 12.1

Провести ABC-аналіз турів, продаж яких приносить найбільший дохід туристичному агентству у II кварталі поточного року. Вихідні дані наведені в табл. 14.

Таблиця 14

ABC-аналіз реалізованих турів

№	Тури	Дохід від реалізації, грн	Частка в загальному обсязі від реалізації	Частка у доході наростаючим підсумком	Група
1	2	3	4	5	6
1	Єгипет	274 500			
2	Таїланд	201 120			
3	Турція	176 570			
4	ОАЕ	155 300			
5	Греція	114 770			

1	2	3	4	5	6
6	Італія	103 400			
7	Чехія	89 670			
8	Малайзія	75 680			
9	Іспанія	65 440			
10	Австрія	65 030			
11	Німеччина	51 200			
12	Кіпр	34 650			
13	Ізраїль	20 370			

Методичні рекомендації

1. Аналіз АВС дозволяє диференціювати асортимент турів, що пропонуються потенційним туристам, за ступенем внеску до наміченого результату.

За вартістю турів виділяють три їх групи:

група А – найдорожчі тури, інші туристичні продукти або туристичні ресурси, які вимагають постійного моніторингу у зв'язку з серйозністю фінансових втрат при їх нестачі, що потребує щоденного їх відстеження;

група В – тури, інші туристичні продукти або туристичні ресурси, які мають меншу значущість в забезпеченні обслуговування туристів і формуванні кінцевих фінансових результатів;

група С – решта турів, інших туристичних продуктів або туристичних ресурсів з низькою вартістю, що не відіграють значущої ролі у формуванні кінцевих фінансових результатів.

Такий розподіл дозволяє скоротити витрати на формування інформаційних ресурсів при збереженні якості управління туристичними продуктами та ресурсами на достатньо високому рівні.

2. Заповніть табл. 20 та визначте, до якої групи належить кожний тур.

3. Представте графічно криву АВС-аналізу. При цьому на системі координат на вісі абсцис необхідно нанести назви напрямів турів, а на вісі ординат – частку доходів від продажу турів за кожним напрямом у загальному доході наростаючим підсумком.

4. Зробіть висновки.

Завдання 12.2

Провести XYZ-аналіз турів, продаж яких є найбільш інтенсивними у туристичному агентстві. Вихідні дані наведені в табл. 15.

Таблиця 15

XYZ-аналіз реалізованих турів

№	Тури	Місячні обсяги продаж			Коефіцієнт варіації	Група	Частка асортименту
		квітень	травень	червень			
1	Єгипет	23	19	14			
2	Таїланд	6	7	4			
3	Турція	19	21	25			
4	ОАЕ	7	11	17			
5	Греція	6	5	8			
6	Італія	2	5	7			
7	Чехія	21	19	10			
8	Малайзія	4	2	1			
9	Іспанія	3	5	4			
10	Австрія	5	8	4			
11	Німеччина	5	4	4			
12	Кіпр	3	6	8			
13	Ізраїль	2	2	4			

Методичні рекомендації

У процесі аналізу XYZ асортимент турів розділяють на три групи залежно від ступеня рівномірності попиту й точності прогнозування.

За частотою споживання залежно від характеру споживання та точності прогнозування зміни потреби в зарубіжній практиці виділяють три групи матеріальних ресурсів:

група X – тури, інші туристичні продукти або туристичні ресурси, що характеризуються постійною величиною їх споживання, незначними коливаннями у використанні й високою точністю прогнозування.

група Y – тури, інші туристичні продукти або туристичні ресурси, що характеризуються наявно відомими тенденціями визначення потреби в них (сезонні коливання) і середніми можливостями прогнозу.

група Z – тури, інші туристичні продукти або туристичні ресурси, які використовуються нерегулярно та будь-які тенденції споживання відсутні.

Порядок проведення ХУZ-аналізу:

1. Вибір об'єкту аналізу (клієнти, постачальники, структурні підрозділи).
2. Вибір класифікаційної ознаки (частота операцій, собівартість, валовий дохід).
3. Вибір кількості періодів, за якими проводиться аналіз.
4. Обчислення коефіцієнту варіації (V), що розраховується за формулою 9:

$$V = \frac{\sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n-1}}}{\bar{x}} > 1 \text{ 9,} \quad (9)$$

де n – кількість періодів часу, що розглядаються;

x_i – місячні обсяги продаж турів за певним напрямком, шт.;

$\bar{x}$ – середнє значення квартального обсягу продажів за певним напрямком, розраховується за формулою 11:

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i \quad (10)$$

Коефіцієнт варіації дорівнює відношенню середньквадратичного відхилення класифікаційної ознаки до її середнього значення.

Туристичні продукти групи X якнайменше схильні до коливань попиту, туристичні продукти групи У мають середній коефіцієнт варіації, туристичні продукти групи Z є найбільш нестабільними.

5. Ранжирування об'єктів аналізу в порядку зростання значення коефіцієнта варіації.

6. Розбиття по групах. Об'єкти аналізу розділяються на три групи: X, У і Z. Граничні значення коефіцієнтів варіації відповідно до кожної групи турпродуктів наведені у табл. 16.

Розподіл асортименту на групи X, Y і Z

Група	Межі коефіцієнту варіації, %
X	$0 < X < 10$
Y	$10 \% < Y < 25$
Z	$25 \% < Z < 100$

7. Формування висновків та рекомендацій стосовно відстеження турів різних груп.

Тема 13. Логістика в готельному бізнесі

Тренувальна вправа за темою 13

"Формування бізнес-процесів готельного підприємства"

Методичні рекомендації до виконання тренувальної вправи

Тренувальна вправа спрямована на формування здатності встановлювати послідовність операцій бізнес-процесів готельних підприємств. Завдання до тренувальної вправи полягає у встановленні послідовності операцій при здійсненні бронювання та резервування, а також нічного аудиту.

Умова тренувальної вправи

Пропонується впорядкувати технологічні операції, що надані у довільному порядку.

Технологічні операції:

- а) Аналіз інформації з бронювання;
- б) обробка, введення в АСУ;
- в) прийом заявки на бронювання номеру;
- г) визначення завантаженості готелю;
- д) підтвердження заявки;
- е) передача інформації в службу приймання.

Технологічні операції:

- а) складання добового звіту;
- б) передача відомостей змінному портьє;
- в) паралельний облік;
- г) звірка гостьових рахунків.

Тестові завдання за темою 13

1. Який готельний ланцюг є найбільшим за кількістю готелів:

- а) InterContinental Hotel Group PLC;
- б) Best Western International;
- в) Wyndham Hotel Group;
- г) Global Hyatt Corp.

2. Знайдіть відповідність показників

Готельна мережа	Країна заснування
1) InterContinental Hotel Group PLC	а) США;
2) Marriott International Inc	б) Англія;
3) Hilton Worldwide	в) Франція;
4) Accor	г) США.

3. Сьогодні в Україні функціонують такі всесвітньо відомі міжнародні готельні ланцюги:

- а) Reikartz Hotels & Resorts;
- б) Marriott International Inc;
- в) Hilton Worldwide;
- г) InterContinental.

4. Готельний ланцюг впроваджує єдині системи управління, що спрямовані на вирішення таких логістичних завдань:

- а) створення ефективної системи інформування гостей про розробку нового продукту;
- б) розрахунок оптимальних цін та крапки беззбиткової діяльності готельного підприємства;
- в) проведення аналізу рентабельності, ризиків, ліквідності;
- г) ефективне відстеження витрат та надходжень.

5. Мережний графік надає можливість встановити:

- а) резерви часу по кожній роботі;
- б) відповідальність за ті чи інші дії персоналу;
- в) тривалість кожної роботи і всього проекту.

6. При функціонуванні корпоративних ланцюгів оперування здійснюється на основі контракту на управління, в якому описані всі стандарти ланцюга, умови розподілу відповідальності та фінансових зобов'язань:

- а) так;
- б) ні.

7. Особливість логістики готельних послуг полягає в тому, що основним видом потоків є потоки гостей, для яких власне створені та функціонують готелі різноманітних типів, видів та розмірів:

- а) так;
- б) ні.

8. Під подією у мережному плануванні розуміється факт, результат закінчення однієї або декількох робіт, що є необхідним і достатнім для початку наступних робіт:

- а) так;
- б) ні.

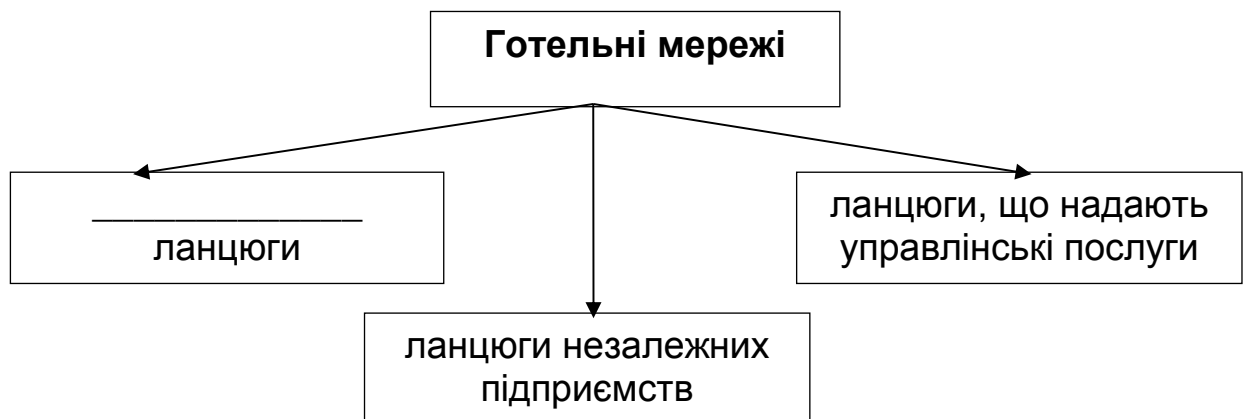
9. Необхідно доповнити речення:

Нині все більшого розповсюдження набуває тип мережних графіків _____, робота у яких зображується вузлом, а стрілки використовують лише для вказівки співвідношень "посередник-послідовник".

10. Необхідно доповнити речення:

За даними Всесвітньої туристичної організації, у світі функціонують 16 млн готелів, з яких ____ % відносяться до готельних ланцюгів.

11. Необхідно доповнити речення

Практичні завдання за темою 13

Завдання 13.1

Побудувати мережний графік потоку робіт, що виконується покоївкою при поточному прибиранні однокімнатного номеру на основі нормативної хронології клінінгових технологічних операцій у номерах. Вони визначають таку послідовність.

1. Технологічні операції "Прибирання житлової кімнати".

1.1. Дезінфікування.

1.2. Провітрювання.

- 1.3. Переміна постільної білизни.
- 1.4. Прибирання обіднього столу.
- 1.5. Прибирання ліжка.
- 1.6. Прибирання письмового столу.
- 1.7. Вологе і сухе протирання.
- 1.8. Контроль оснащеності та справності приладів і устаткування.

2. Технологічні операції "Прибирання санітарного вузла".

3. Технологічна операція "Завершення прибирання номера".

Повернутися в житлову кімнату, зачинити вікно, вимкнути, якщо ввімкнуте, світло і замкнути номер.

4. Технологічна операція "Надання побутових послуг". Якщо гість залишив білизну для прання, покоївка передає білизну в спеціальному пакеті бригадиру, бригадир відносить його в пральню; оформляє квитанцію з переліком білизни і вказівкою вартості прання; кладе на стіл (тумбочку) чистий бланк-замовлення на прання; вішає новий пакет для білизни.

5. Допоміжна технологічна операція "Контроль за технічним станом номера".

У випадку виявлення несправностей: сантехнічного устаткування, електроустаткування, витоку води, несправності телевізора, телефону, холодильника потрібно дати заявку в диспетчерський пункт, записати в журналі й простежити за виконанням заявки.

Завдання 13.2

Ділова гра "Виділення бізнес-процесів та розробка збалансованої системи показників на конкретних туристичних підприємствах".

Методичні рекомендації

Проведення гри передбачає розподіл студентів на декілька невеликих груп з 5 – 6 осіб.

Діяльність кожної групи повинна бути спрямована на:

- 1) вибір туристичного підприємства та виділення основних логістичних бізнес-процесів;
- 2) описання та встановлення взаємозв'язків між цими бізнес-процесами;
- 3) встановлення основних цілей та завдань їх функціонування;

4) виділення критеріїв встановлення їх ефективності;

4) запропонування своєї системи показників.

Результати розробок надати у вигляді звіту (6 – 10 сторінок) із презентацією в програмі Microsoft PowerPoint та провести сумісне обговорення.

Тема 14. Логістика в ресторанному бізнесі

Тренувальна вправа за темою 14

"Розрахунок оптимальних розмірів поставок"

Умова тренувальної вправи

Розрахувати параметри та провести графічне моделювання роботи різних систем управління запасами. Дані для розрахунків наведені у табл. 17.

Таблиця 17

Розрахункові дані

№	Показник	Значення
1	Потреба, штук на рік	1 550
2	Оптимальний розмір замовлення, шт	75
3	Час поставки, дні	10
4	Можлива затримка в поставках, дні	2

Методичні рекомендації

1. Управління виробничими запасами на підприємствах здійснюється за декількома методами.

2. Для управління запасами за методом фіксованої величини замовлення розраховується щоденний середній попит (Π_0) на відповідні виробничі ресурси:

$$\Pi_D = \frac{\Pi}{D}, \quad (11)$$

де Π – річна потреб у виробничих ресурсах, шт.;

D – кількість робочих днів на рік, дн.

3. Кількість замовлень на рік (N) визначається за формулою:

$$N = \frac{\Pi}{EP_3} \quad (12)$$

де EP_3 – економічний (оптимальний) розмір замовлення, шт.

4. Економічний розмір замовлення визначається за формулою:

$$EP_3 = \sqrt{\frac{2 \cdot \Pi \cdot B_{3\text{з}}}{B_{3\text{б}}}} \quad (13)$$

де $B_{3\text{зам}}$ – витрати на розміщення одного замовлення, грн;
 $B_{3\text{б}}$ – витрати на зберігання одиниці виробу, грн.

5. Час виконання нового замовлення:

$$T = \frac{D}{N} \quad (14)$$

6. Точка відновлення замовлення (ТВЗ), шт.:

$$ТВЗ = V_D \times T \quad (15)$$

7. Для управління запасами за методом фіксованого періоду замовлення встановлюється страховий запас (T_3) в днях:

$$T_3 = T_{\text{пос}} + Z \quad (16)$$

де $T_{\text{пос}}$ – час поставки, дні;
 Z – можлива затримка в поставках, дні.

8. Розмір замовлення (P_3) визначається за формулою:

$$P_3 = T_3 \times \Pi_D \quad (17)$$

9. Представити отримані результати у графічній формі за кожною системою управління запасами, що розглянута.

Тестові справи за темою 14

1. SWOT-аналіз у ресторанных закладах спрямований на:

- а) визначення періодичності контролю та аналізу потоків продуктів та страв на основі їх ділення на групи в залежності від їх вартості та частоти замовлення;
- б) розділення споживачів на групи для створення ефективної інформаційної бази та визначення оптимальних параметрів обслуговування та асортименту страв;
- в) проведення аналізу стратегії підприємства харчування на основі виявлення сильних та слабких сторін, можливостей та загроз;
- г) визначення необхідного обсягу продажів страв та напоїв для беззбиткової роботи закладів харчування.

2. Серед завдань розподільчої логістики можна назвати наступні:

- а) організація безперервного руху матеріальних ресурсів;
- б) оптимізація кількості продуктів, що зберігається;
- в) ліквідація простоїв устаткування та виробників;
- г) оптимізація параметрів і умов зберігання запасів товарного характеру.

3. Методом поповнення запасів матеріальних ресурсів, що потребує постійного обліку запасів, при якому не враховується можливість зміни цін на матеріальні ресурси, вірогідність зміни потреби виробництва у них та розмір логістичних витрат, є:

- а) метод економічно обґрунтованого замовлення;
- б) метод фіксованої величини замовлення;
- в) метод фіксованого періоду часу.

4. Синектика – запрошення спеціалістів з різних організацій, які мають широкий діапазон знань та практичного досвіду:

- а) так;
- б) ні.

5. До переваг методу поповнення запасів матеріальних ресурсів "мінімум-максимум" відноситься досить швидке реагування на зміну

споживання матеріальних ресурсів, недопущення ситуації їхнього дефіциту:

- а) так;
- б) ні.

6. До основних завдань виробничої логістики належать: відстеження та контроль рівня запасів; оптимізація кількості продуктів, що зберігається; мінімізація витрат на зберігання продуктів харчування, приладів та обладнання, необхідних для виготовлення страв:

- а) так;
- б) ні.

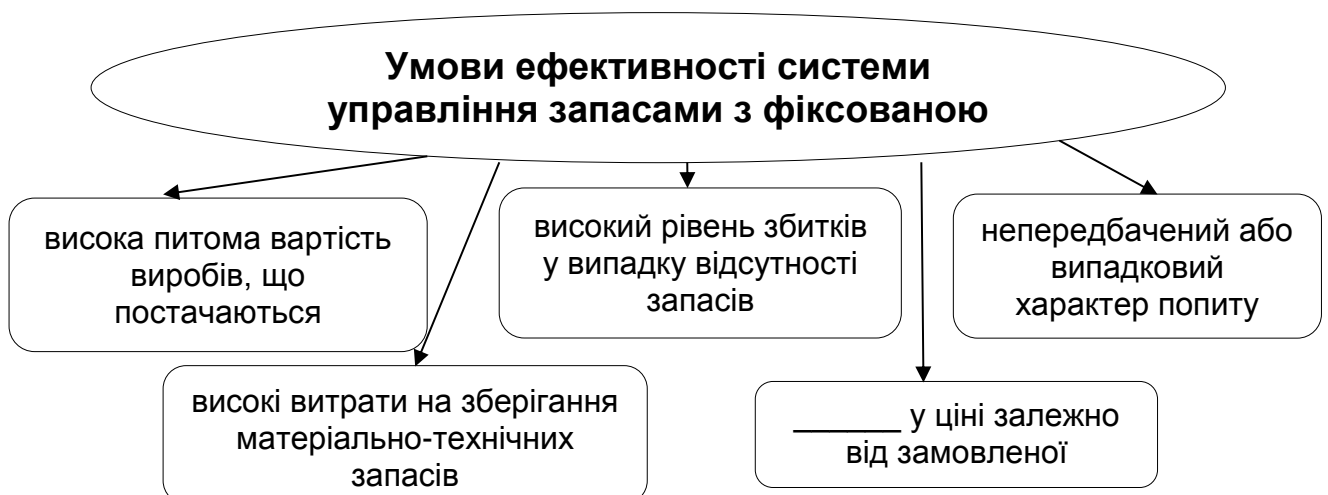
7. Принципова відмінність розподільчої логістики від традиційного розуміння збуту полягає, у першу чергу, у системному взаємозв'язку процесу розподілу з процесами виробництва й постачання під час управління матеріальними потоками:

- а) так;
- б) ні.

8. Необхідно доповнити речення:

Серед інструментів логістики виділяють такий, що впорядковує процеси, пов'язані з послідовністю трудових дій при приготуванні страв, допомагає розраховувати оптимальні терміни їх виконання. Він має назву _____ планування.

9. Необхідно доповнити речення:

10. Знайдіть відповідні визначення інструментів логістики:

Інструменти	Характеристика
1) аутсорсинг	а) визначення періодичності контролю та аналізу потоків продуктів та страв на основі їх ділення на групи, в залежності від їх вартості та частоти замовлення;
2) ABC-аналіз та XYZ-аналіз	б) передача стороннім організаціям неголовних завдань та функцій підприємств харчування;
3) ABC	в) скорочення діяльності, яка не створює додаткової вартості.

Практичні завдання за темою 14

Завдання 14.1

Молодий підприємець планує відкрити кафе, що спеціалізується на приготуванні солодких десертів. Він провів дослідження та отримав дані, що приведені в табл. 18.

Таблиця 18

Розрахункові дані

Показники	Значення
Ринкова ціна одного десерту, грн	3,10
Вартість сировини на придбання одного десерту, грн	2,05
Вартість необхідного для виробництва обладнання, тис. грн	13
Термін служби обладнання, років	7
Ліквідаційна вартість обладнання, тис. грн	1,5
Продуктивність обладнання, порцій/ год.	320
Термін одного циклу роботи обладнання, годин	200
Плата за один цикл роботи, грн	370
Час роботи кафе, годин щодня	12
Кількість необхідних для виробництва робітників, осіб	1
Місячна зарплата робітника, грн	1200
Місячна зарплата керівника, грн	3700
Місячна орендна плата за приміщення кафе, грн	5000
Кількість десертів, що можна реалізувати за рік, тис. порцій	1200

Необхідно визначити точку беззбитковості роботи кафе та розмір прибутку. Чи зможе підприємець найняти на роботу бухгалтера, щоб не поєднувати обов'язки директора та бухгалтера.

Методичні рекомендації

1. Розрахувати місячний розмір амортизаційних відрахувань (A):

$$A = \frac{B_a \times H_a}{12}, \quad (18)$$

де $H_a/12$ – місячна норма амортизації обладнання;

B_a – вартість обладнання, що амортизується.

Норму амортизації пропонується розрахувати прямолінійним методом:

$$H_a = \frac{1}{T}, \quad (19)$$

де T – термін корисного використання обладнання, років.

2. Визначити постійні ($B_{\text{пос}}$) та змінні витрати ($B_{\text{зм}}$) виробництва солодких десертів;

3. Розрахувати точку беззбитковості (O);

4. Розрахувати потужність обладнання. Чи достатня вона для забезпечення потреб клієнтів кафе?

5. Визначити зону прибутковості та збитковості, представити отримані результати графічно.

Завдання 14.2

Мережа магазинів (A_1, A_2, A_3, A_4), що виробляє торти в кількості (a_1, a_2, a_3, a_4), регулярно здійснює поставки чотирьом основним споживачам (B_1, B_2, B_3, B_4), які мають потребу (b_1, b_2, b_3, b_4). Відома також вартість перевезення десятка тортів – C_{ij} . Скласти оптимальний план перевезення тортів на основі транспортної задачі за допомогою методу мінімальної вартості та подвійної переваги виходячи з даних таблиці. Визначити, відкрита чи закрита модель транспортної задачі. Необхідно врахувати, що споживач B_3 відмовився співробітничати з постачальником A_4 . Вихідні дані подано в табл. 19.

Вихідні дані

Магазини (Постачальники)	Споживачі				Запаси (a_{ij}), шт
	B_1	B_2	B_3	B_4	
A_1	$C_{11} = 40$	$C_{12} = 80$	$C_{13} = 120$	$C_{14} = 30$	80
A_2	$C_{21} = 90$	$C_{22} = 60$	$C_{23} = 50$	$C_{24} = 70$	60
A_3	$C_{31} = 20$	$C_{32} = 70$	$C_{33} = 60$	$C_{34} = 40$	40
A_4	$C_{41} = 70$	$C_{42} = 80$	$C_{43} = 40$	$C_{44} = 60$	110
Потреба (b_{ij}), шт	50	110	70	60	

Методичні рекомендації

1. Транспортну задачу пропонується вирішувати двома методами: методом переваги та подвійної переваги.

Необхідно перевірити, транспортна задача закритого (якщо сума запасів дорівнює сумарній потребі у тортах) чи відкритого типу. У випадку відкритої моделі задачі частина запасів буде нерозподіленою, або частина потреб споживачів – незадоволеною.

Також потрібно звернути увагу на ті клітини, які заблоковані у наслідок відмови постачальника або споживача у співробітництві.

2. При використанні першого методу зазначаємо найменше значення вартості перевезення за кожним рядком. Ці клітини заповнюємо у першу чергу, потім всі інші за принципом мінімальної вартості. Перевозити продукти від певних постачальників до кожного споживача можна у розмірі не більшому, ніж в них є потреба та не більшому ніж вони є в наявності у виробника.

3. При використанні другого методу зазначаємо найменше значення вартості перевезення за кожним рядком, потім за кожним стовпчиком. Клітини з подвійною позначкою заповнюються у першу чергу, потім – ті, в яких є одна позначка, а потім – всі інші.

4. Знайти загальну вартість перевезення (B_{zar}) за формулою:

$$B_{zar} = \sum_{i=1}^n C_{ij} \times x_{ij} . \quad (20)$$

5. Порівняйте отримані результати за двома методами.

Завдання 14.3

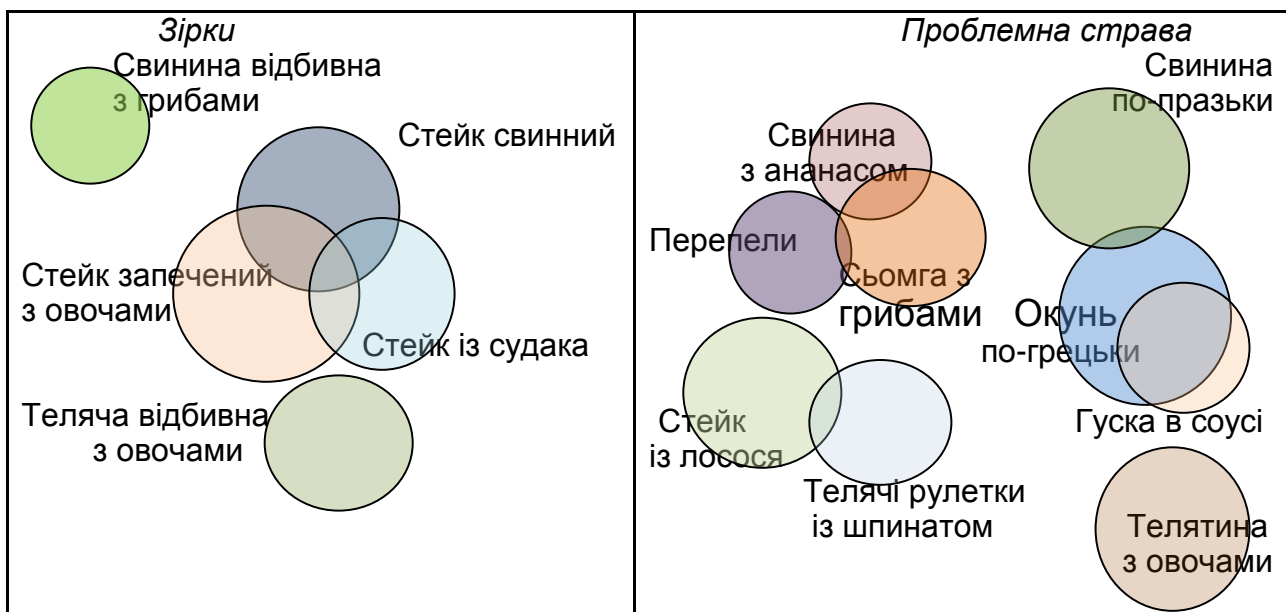
На основі отриманих результатів аналізу меню, який проведено з використанням моделі Бостонської консалтингової групи (BCG), розробіть рекомендації щодо підвищення рентабельності окремих страв та оптимізації меню ресторану. Результати аналізу наведені на рис. 1.

Методичні рекомендації

Для класифікації страв меню за їх рентабельністю застосовано такий інструмент аналізу й вибору стратегії як матрична модель Бостонської консалтингової групи (BCG), яку було відповідно адаптовано до завдань дослідження.

На вісі абсцис відкладається вимір популярності страв, який визначається як відношення кількості продажів даної страви до загального числа продажів у звітному періоді. Для вісі абсцис встановлюється зворотній порядок значень. На вісі ординат відкладається значення прибутку від продажу однієї страви.

Розбивка матриці по вісі абсцис на дві частини дозволяє виділити дві області, в одну з яких потрапляють страви з низькою популярністю, а в другу – з високою. Границя двох областей проходить на рівні середнього значення популярності. Точки перетину вісей визначаються середніми значеннями прибутку і популярності.

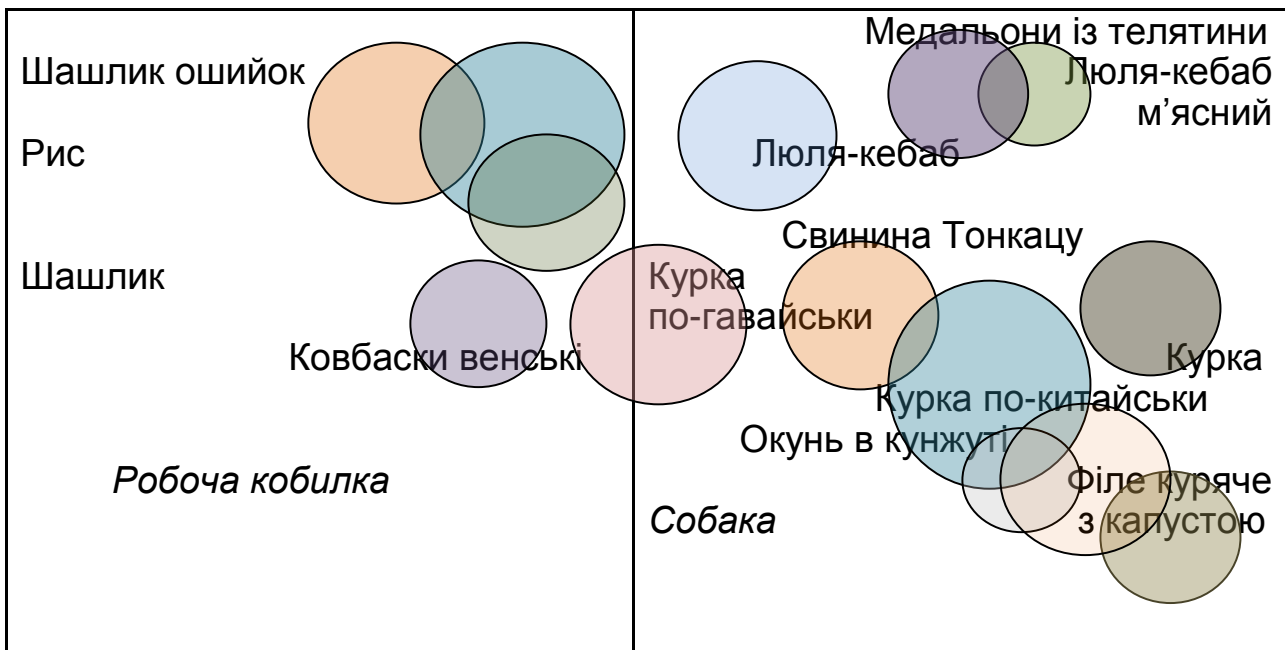

Рис. 1. Матрична модель комплексу страв ресторану

Таким чином, отримано чотири квадранти, для яких характерні відповідно:

верхній лівий квадрант – потрапляють страви, що мають високу популярність і приносять високі прибутки. Такі страви можна назвати лідерами в своїй групі;

нижній лівий квадрант – потрапляють страви, які мають високу популярність, проте дають незначні прибутки;

верхній правий квадрант – потрапляють страви, що потребують найбільшої уваги. Вони мають великі прибутки, але низьку популярність. Є велика вірогідність того, що вони перейдуть у наступну групу;

нижній правий квадрант – потрапляють страви з відносно невеликою прибутковістю і низькою популярністю. Від таких страв найчастіше відмовляються. Хоча певні дії менеджерів можуть допомогти зберегти ці страви в меню.

Радіус кульок, якими помічаються страви, залежить від собівартість однієї страви.

Завдання до колоквиума

Теоретична частина

1. Регулювання залізничних перевезень.
2. Особливості організації чартерних перевезень.

Практична частина

Задача 3. (Розрахункова)

Туроператор організовує 7-денні автобусні подорожі за маршрутом Львів – Будапешт – Вена – Дебрецен – Львів. Оренда автобуса, що має 54 місця, складає 7 200 грн. Витрати на паливо складають 6 900 грн. Витрати на технічне обслуговування – 4 500 грн. На зупинках передбачена кава та чай у необмеженій кількості, при цьому витрати на одного пасажира дорівнюють 12 грн. Заробітна плата двох водіїв дорівнює 6 200 грн, а супроводжуючого екскурсовода – 2 000 грн. Розрахувати, яка повинна бути ціна туру, щоб поїздки за цим маршрутом приносили 8 500 грн. прибутку, якщо автобуси за цим маршрутом на даний час завантажуються в середньому на 87 %. Накладні витрати туроператора, що відносять на 1 поїздку дорівнюють близько 1,5 % від загальних витрат. Комісія турагентам встановлена у розмірі 35 євро.

Завдання 4. (Евристичне) Заповнити таблицю.

Інструменти логістики

Інструмент	Характеристика інструмента	Сфера застосування в управлінні автоперевезеннями туристів
Точка безбитковості		
XYZ-аналіз		
SWOT-аналіз		

Завдання 5. (Евристичне) Ви є туроператором внутрішнього туризму. В березні була отримана заявка на групову подорож. Яку інформацію необхідно отримати від замовника? Які логістичні оптимізаційні задачі доцільно вирішити при організації подорожі?

Викладач _____

Відповіді студентів оцінюються відповідно з кваліфікаційними вимогами до бакалаврів напряму підготовки 6.140103 "Туризм".

Модуль складається з 5 завдань, кожне з яких оцінюється окремо. Максимальна сума балів за всіма завданнями дорівнює 12 балам.

За перше та друге теоретичні завдання ставиться по 2 бали, якщо студент дав повну відповідь. 1 бал – якщо відповідь була неповною або допущенні деякі помилки. Балів за завдання студент не отримує, якщо не може логічно побудувати відповідь та виявити свої знання з цих питань.

За третю розрахункову задачу студент отримує:

2 бали, якщо всі розрахунки були зроблені вірно, до всіх дій наведені суттєві пояснення, проставлені одиниці виміру, зроблені повні та обґрунтовані висновки;

1 бал, якщо допущені значні помилки в розрахунках, але простежується правильний хід рішення задачі, зроблені спроби сформулювати висновки.

Балів за завдання студент не отримує, якщо не може побудувати логіку рішення та провести правильні розрахункові дії.

За евристичні четверте та п'яте завдання студент може отримати по 3 бали, якщо при виконанні завдань він застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, а також діючих законодавчих актів, може проаналізувати стан транспортного господарства в Україні та виявити резерви логістичної оптимізації, навести приклади з передового вітчизняного та закордонного досвіду, оцінити перспективи розвитку проекту, що пропонується. Завдання вирішуються як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом, робляться аргументовані висновки.

2 бали студент отримує за кожне з цих завдань, якщо допустився незначних помилок, застосовує узагальнені знання навчального матеріалу та типові алгоритми.

1 бал студент отримує за кожне з цих завдань, якщо він допускає помилки, дає неповну та не зовсім обґрунтовану відповідь.

Балів за завдання студент не отримує, якщо не може логічно побудувати відповідь та виявити свої знання з цих питань.

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Агафонова Л. Г. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: Ціноутворення, конкуренція, державне регулювання : навч. посібн. / Л. Г. Агафонова, О. Є. Агафонова. – К. : Знання України, 2002. – 358 с.
2. Александрова А. Ю. Міжнародний туризм : учебник / А. Ю. Александрова. – М. : Аспект Пресс, 2004. – 470 с.
3. Банько В. Г. Туристська логістика : навчальний посібник / В. Г. Банько. – К. : Декор ; КНТ, 2008. – 204 с.
4. Гаджинский А. М. Логистика / А. М. Гаджинский. – М. : Информационно-внедренческий центр "Маркетинг", 2000. – 374 с.
5. Гвозденко А. А. Логистика в туризме : учебн пособ. / А. А. Гвозденко. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 272 с.
6. Дороніна М. С. Управління економічними та соціальними процесами підприємства : монографія / М. С. Дороніна. – Х. : Вид. ХДЕУ, 2002. – 432 с.
7. Дурович А. П. Маркетинг в туризме / А. П. Дурович. – Мн. : Новое знание, 2004. – 496 с.
8. Зубар Н. М. Логістика у ресторанному господарстві : навчальний посібник / Н. М. Зубар, М. Ю. Григорак. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 312 с.
9. Каплан Р. С. Сбалансированная система показателей : от стратегии к действию / Р. С. Каплан, Д. П. Нортон. – М. : Олимп-Бизнес, 2003. – 294 с.
10. Квартальнов В. А. Теория и практика туризма / В. А. Квартальнов. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 672 с.
11. Кизим М. О. Збалансована система показників : монографія / М. О. Кизим, А. А. Пилипенко, В. А. Зінченко. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 192 с.
12. Крикавський Є. В. Логістичне управління / Є. В. Крикавський. – Львів : Національний університет "Львівська політехніка", 2005. – 683 с.
13. Ларина Р. Р. Логистика в управлении организационно-экономическими системами : монография / Р. Р. Ларина, В. Л. Пилушенко, В. Н. Амитан. – Донецк : ВИК, 2003. – 239 с.

14. Марінцева К. В. Авіаційні пасажирські перевезення : курс лекцій / К. В. Марінцева. – К. : НАУ, 2008. – 124 с.
15. Повітряний кодекс України / Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1993. – № 25. – Ст. 274.
16. Про музеї та музейну справу : Закон України № 249/95 від 29.06. 1995 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1995. – № 25.
17. Про охорону археологічної спадщини : Закон України № 1626-IV від 18.03.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 26.
18. Про охорону культурної спадщини : Закон України № 1805-III від 8.06.2000 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2000. – № 33.
19. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України № 2346-III від 5.04.2001 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 29.
20. Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку та спеціальну економічну зону "Порт Крим" в Автономній Республіці Крим : Закон України № 2189-III від 21.01.2000 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 9.
21. Про туризм : Закон України № 325/95-ВР від 15.09.95 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 31.
22. Сергеев В. И. Логистические системы мониторинга цепей поставок / В. И. Сергеев, И. В. Сергеев. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 171 с.
23. Система управління якістю. Вимоги. (ISO 9001–2000, IDT) – на заміну ДСТУ ISO 9001–95, ДСТУ ISO 9002–95, ДСТУ ISO 9003–95 : Чинний від 2001-10-01. – К., 2001. – 44 с.

11.2. Додаткова

24. Карпунь О. В. Організаційно-економічний механізм логістичного управління системою пасажирського сервісу авіакомпанії : дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук за спеціальністю 08.06.01 – економіка, організація і управління підприємствами / О. В. Карпунь ; Національний авіаційний університет. – К., 2006. – 20 с.
25. Ковшова І. О. Методичні підходи до розрахунку туристичних потоків в Україні / І. О. Ковшова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 1(68). – С. 94–98.
26. Кусков А. С. Транспортное обеспечение в туризме : учебник / А. С. Кусков, Ю. А. Джаладян. – М. : КНОРУС, 2008. – 368 с.

27. Мельниченко С. В. Інформаційні технології в управлінні суб'єктами туристичної діяльності : дис. на здобуття наук. ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами / С. В. Мельниченко. – К. : Київський національний торговельно-економічний університет, 2008. – 32 с.

28. Михайличенко Г. І. Інформаційна та збутова логістика в туризмі : Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. е. н. / Г. І. Михайличенко ; Київський національний торговельно-економічний університет. – К. : 2001. – 20 с.

29. Смирнов І. Г. Логістика рекреації та туризму як чинник їхнього сталого розвитку / І. Г. Смирнов // Логистика: проблемы и решения. – 2006. – № 3(4). – С. 54–56.

30. Современная логистика / Джеймс С. Джонсон, Дональд Ф. Вуд, Данчел Л. Вордлоу, Поль Р. Мэрфи ; пер. с англ. – 7-е изд. – М. : Издательский дом "Вильямс", 2002. – 624 с.

31. Соколов І. А. Удосконалення управління туристичними підприємствами на основі логістизації потокових процесів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.05. / І. А. Соколов. – М. : ГОУ ВПО "Российская экономическая академия им. Г. В. Плеханова", 2007. – 20 с.

32. Сухарева Л. А. Контроллинг – основа управления бизнесом / Л. А. Сухарева, С. Н. Петренко. – Донецк : "НОРД компьютер", 2000. – 210 с.

33. Тридід О. М. Логістика : конспект лекцій / О. М. Тридід, Т. О. Колодизєва, І. П. Голофаєва. – Х. : Вид. ХДЕУ, 2004. – 168 с.

34. Ушаков А. С. Технологии выездного туризма : учебное пособие / А. С. Ушаков. – М. : ИКЦ "МарТ", 2007. – 384 с.

35. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.

36. Фролова Л. В. Механізм логістичного управління торговельним підприємством : монографія / Л. В. Фролова. – Донецьк : Дон дуєт, 2005. – 322 с.

37. Charles H. Brandon, Ralph E. Drtina Management accounting strategy and control / Charles H. Brandon, E. Ralph, 1997. – 657 p.

11.3. Ресурси мережі Інтернет

38. Cruise Market Watch. – Access made : <http://www.cruisemarketwatch.com/blog1/market-share-2/>.

39. Hotels October 2010. – Access made : <http://www.hotelsmag.com>.

40. Tourism. – Access made : <http://en.wikipedia.org/wiki/Tourism>.
41. World Economic Forum. – Access made : www3.weforum.org/WEF_GCR_TravelTourism_IndexRankingAndComparison_2009.pdf.
42. Авиановости [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.avianews.com/forum/viewtopic.php?f=8&t=614.
43. Державна програма розвитку туризму на 2002-2010 роки : Постанова КМУ № 83 від 29.04.2002 р. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.
44. European Travel NetWork. – Access made : <http://www.etn.com.ua/>.
45. Концепція створення та функціонування мережі туристично-інформаційних центрів в Україні : Розпорядженні КМУ № 1088-р. від 6.09.2008 р. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.
46. Наказ Міністерства фінансів України ПСБУ 16 "Витрати" від 31 грудня 1999 р. № 318. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0751-99>.
47. Офіційний сайт авіакомпанії "Аеросвіт". – Режим доступу : www.aerosvit.ua.
48. Офіційний сайт авіакомпанії "Міжнародні авіалінії України". – Режим доступу : www.flyuia.com
49. Офіційний сайт Асоціації європейських авіаліній (АЕА). – Режим доступу : <http://www.aea.be/>.
50. Офіційний сайт Державного комітету статистики України Державної служби туризму і курортів. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua/.
51. Офіційний сайт Державної авіаційної адміністрації. – Режим доступу : <http://www.avia.gov.ua/>.
52. Офіційний сайт Державної служби туризму і курортів України. – Режим доступу : www.tourism.gov.ua.
53. Офіційний сайт компанії "Амадеус Україна". – Режим доступу : <http://www.amadeus.net.ua/rus/amadeusua.htm>.
54. Офіційний сайт Міжнародної асоціації повітряного транспорту. – Режим доступу : <http://www.iata.org/>.
55. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. – Режим доступу : www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/1865.htm.
56. Про забезпечення підготовки та проведення в Україні чемпіонату Європи Євро-2012 з футболу : Указ Президента України № 387/2007 від 8.05.2007 р. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.

57. Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті : Постанова КМУ № 959 від 14.09.1996 р. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=959-96-%EF>.

58. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : Постанова Національного банку України № 22 від 21.01.2004 р. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0377-04>.

59. Програма TACIS. – Режим доступу : http://www.technosoft.kiev.ua/ist/prog_tacis.html.

60. Программный комплекс "Оверия-Туризм". – Режим доступа : <http://www.overia-tourism.com/>.

61. Рейтинг найбільш популярних туристичних напрямків-2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tsn.ua/svit/reiting-naibilsh-populyarnih-turistichnih-napryamkiv-2010.html>.

62. Рішення 39 сесії Харківської міської ради 5 скликання "Про затвердження Програми розвитку туризму в місті Харкові на 2010 – 2012 роки" № 356/09 від 23.12.09 р. – Режим доступу : www.city.kharkov.ua/documents/40493.doc.

63. Розрахунки з використанням пластикових карток [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studentam.net.ua/content/view/4998/132/>

64. Сайт "Усе про українську авіацію". – Режим доступу : <http://www.wing.com.ua/>

65. Смирнов І. Г. Логістична модель сталого розвитку туристичного бізнесу [Електронний ресурс] / І. Г. Смирнов. – К. : the publishing house Education and Science s.r.o., 2007. – 461 р. – Режим доступа : www.rusnauka.com/22_NIOBG_2007/Economics/25102.doc.htm.

66. Список аеропортів України. – Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki/>.

67. Статистика аеропорту за 2008 – 2010 роки. – Режим доступа : <http://airportkharkov.com/>.

Відповіді на тестові завдання

Тема 1. Сутність логістики та її становлення у сфері туризму

1. а.
2. військової.
3. а, б, в.
4. в
5. 1) – в.   2) – б.   3) – а.
    4) – д.   5) – г.
6. 1) – б.   2) – в.   3) – д.
    4) – а.   5) – г.
7. б.
8. а, в, г.
9. б.
10. а.
11. закупівельну, виробничу.
12. виробничої.
13. Транспортна.
14. харчування.
15. невиробничої.
16. а, б, в, г.
17. а.

Тема 2. Концепція логістики в міжнародному туризмі

1. браку.
2. а.
3. а, б, в, г.
4. а, б, в, д.
5. а, в, г.
6. а, б, в, г.
7. б.
8. а.
9. б.
10. екологічним.

- 11. ланцюги.
- 12. мережу.
- 13. 1) – в.   2) – а.   3) – б.
- 14. 1) – в.   2) – б.   3) – а.   4) – г.
- 15. а, г.
- 16. беззбитковості.
- 17. основні.

Тема 3. Логістичні потоки в міжнародному туризмі

- 1. б.
- 2. а.
- 3. б.
- 4. а, б, в, г.
- 5. а, в.
- 6. а, б, в, г.
- 7. туристів, країну.
- 8. сезонності.
- 9. дітей.
- 10. сервісний.
- 11. 1) – а.   2) – б.   3) – в.
- 12. 1) – а.   2) – б.   3) – в.

Тема 4. Фінансові потоки в міжнародному туризмі

- 1. б, в, г.
- 2. а, б, г.
- 3. платника.
- 4. а.
- 5. б.
- 6. б.
- 7. а.
- 8. Mondex.
- 9. Смарт.
- 10. 1) – б   2) – в   3) – а.

Тема 5. Логістичні інформаційні потоки в міжнародному туризмі

1. а, б.
2. б, в, г.
3. а, в, г.
4. а, б, в.
5. а.
6. б.
7. б.
8. б.
9. періодичні.
10. горизонтальні.
11. Оверія-туризм.
12. 1) – в.   2) – а.   3) – б.

Тема 6. Логістика виїзного туризму

1. а, б, в, г.
2. в.
3. а, б, в, г, д.
4. г.
5. а.
6. б.
7. б.
8. б.
9. а, б, в, г.
10. службовий.
11. 1) – б.   2) – в.   3) – а.   4) – г.
12. 1) – б.   2) – а.   3) – в.   4) – г.
13. а.
14. транзитних, прикордонного.
15. а.
16. б, в, г.
17. а.
18. Ритмічність.
19. Каїр, Луксор.

Тема 7. Логістика в'їзного туризму

1. а, в.

10. Тайм.

11. регіональних.

12. 1) – в.

2) – а.

3) – б.

Тема 10. Логістика в організації наземних перевезень

1. а.

2. а, б, в, г.

3. б, в, г.

4. в.

5. а.

6. б.

7. а.

8. б.

9. Орієнт Експрес.

10. Делі.

11. туроператори.

12. англійці.

13. 1) – в.

2) – а.

3) – б.

Тема 11. Логістика в організації круїзів

1. а, в, д.

2. а, б, в, г, д.

3. а, в, г, д.

4. в.

5. а.

6. а.

7. б.

8. США.

9. готелів.

10. Афінська.

11. 1) – б.

2) – в.

3) – а.

12. елітарний

Тема 12. Логістичне управління на туристичних підприємствах

1. б, в.

2. а, б, в, г.

3. а, в, г.
4. а, г.
5. Інфраструктура-Співробітники.
6. а.
7. б.
8. б.
9. а.
10. франчайзингу.
11. бізнес-процес.
12. контролінгу.
13. 1) – а.   2) – в.   3) – б.

Тема 13. Логістика в готельному бізнесі

1. в.
2. 1) – б.   2) – г.   3) – а.   4) – в.
3. а, б, в, г.
4. а, б, в, г.
5. а, в.
6. б.
7. а.
8. а.
9. робота-на-вузлі.
10. 20.
11. корпоративні.

Тема 14. Логістика в ресторанному бізнесі

1. в.
2. г.
3. б.
4. а.
5. б.
6. б.
7. а.
8. мережне.
9. знижка.
10. 1) – б.   2) – а.   3) – в.

Підказки щодо виконання тренувальних вправ

Тема 4. Фінансові потоки в міжнародному туризмі

Підказка

щодо розрахунків чистої поточної вартості доходів .

Компанія розглядає питання про доцільність вкладення 30 000 дол. у туристичний проект, який може дати прибуток у перший рік – 10 000 дол., у другий – 15 000 дол. та в третьому році – 20 000 дол. При вкладенні капіталу на депозитний рахунок в банку щорічний дохід складає 15 %. Чи варто інвестувати кошти у цей проект?

Чиста поточна вартість доходів (NPV) дорівнює:

$$NPV = (10\,000 / (1+0,15)^1 + 15\,000 / (1+0,15)^2 + 20\,000 / (1+0,15)^3) - 30\,000 = 8\,695,65 + 11\,342,16 + 13\,157,89 = 33\,195,7 \text{ дол}$$

Тема 10. Логістика в організації наземних перевезень

Підказка 1

щодо розрахунків загальних витрат на перевезення за кожним варіантом

Розрахуємо постійні (для подорожі) витрати на паливо для кожного виду транспортного засобу. Постійні витрати - це витрати, які не залежать від заповнення автобусу. До них відносяться: операційні витрати, витрати на паливо, витрати на оплату праці фахівців, амортизаційні відрахування.

$$\text{Вартість перевезення} = \text{Вартість одного км} * \text{Відстань}$$

Наприклад, вартість одного км пасажирського перевезення дорівнює 6 грн, а відстань, що необхідно подолати, – 120 км. Тоді вартість перевезення складає $120 * 6 = 720$ грн.

Змінні витрати – це витрати, які змінюються залежно від зміни кількості пасажирів. До змінних витрат відносяться витрати на харчування, екскурсії та агентську комісію за продаж круїзного туру.

Загальні витрати на екскурсійну програму = Вартість екскурсій *
Кількість осіб у групі

Наприклад, вартість екскурсій дорівнює 100 грн, а кількість осіб у групі – 24.

Загальні витрати на екскурсійну програму = 100 * 24 = 2400 грн.

Загальні витрати = 720 + 2400 = 3120 грн.

Підказка 2

щодо розрахунків загальних витрат на одну особу за кожним варіантом

Розрахуємо загальні витрати на одну особу для кожного виду транспортного засобу.

Загальні витрати на 1 особу = Загальні витрати / (Кількість місць в транспортному засобі - Кількість супроводжуючих)

Наприклад, загальні витрати складають 1800 грн, кількість місць в автобусі – 47, а кількість супроводжуючих – 5 осіб.

Загальні витрати на 1 особу = 1800 / (47-5) = 42,86 грн.

Підказка 3

щодо розрахунків ціни подорожі за кожним варіантом

Розрахуємо загальні витрати на одну особу для кожного виду транспортного засобу.

Ціна подорожі на 1 особу = Загальні витрати на 1 особу * Норма прибутку

Наприклад, загальні витрати складають 47 грн, а норма прибутку 17 %.

Загальні витрати на 1 особу = 47*1,17 = 55 грн.

Підказка 4

щодо розрахунків точки беззбитковості за кожним варіантом

Розрахуємо точку беззбитковості для кожного виду транспортного засобу.

Точка беззбитковості відображує кількість туристів в групі, що дозволяє турфірмі покрити загальні витрати, однак не отримати прибутку.

Точка беззбитковості = Постійні витрати / (Ціна подорожі - Зміні витрати)

Наприклад, загальні витрати складають 4200 грн., зміні витрати 80 грн, а ціна подорожі 200 грн.

Точка беззбитковості = $4200 / (200 - 80) = 35$ осіб

Тема 11. Логістика в організації круїзів

Підказка 1

щодо розрахунків постійних та змінних витрат на здійснення подорожі

Змінні витрати – це витрати, які змінюються залежно від зміни кількості пасажирів на борту лайнеру. До змінних витрат відносяться витрати на харчування та агентську комісію за продаж круїзного туру.

Постійні витрати – це витрати, які не залежать від заповнення круїзного лайнеру. До них відносяться: операційні витрати, витрати на паливо, витрати на оплату праці фахівців, амортизаційні відрахування.

Підказка 2

щодо розрахунку загальних витрат на здійснення круїзної подорожі

Загальні витрати включають зміні та постійні витрати. Змінні витрати необхідно помножити на кількість туристів, тобто на x .

Наприклад, сума постійних витрат дорівнює 85 000 \$, а змінні витрати на одного туриста складають 750 \$.

$$\text{Взаг} = 85\,000 + 750 * x$$

Підказка 3

щодо знаходження кількості туристів, при якому загальні витрати двох круїзних лайнерів будуть однакові

Необхідно попарно порівняти загальні витрати круїзних лайнерів на здійснення подорожі та знайти невідоме (x), тобто кількість туристів. При чому порівнюємо витрати лайнеру А та В, В та С, А та С.

Наприклад: для лайнеру А загальні витрати дорівнюють:

$$\text{Взаг} = 50\,000 + 750 * x$$

Для лайнеру В загальні витрати дорівнюють:

$$\text{Взаг} = 65\,000 + 550 * x$$

$$150\,000 + 750 * x = 195\,000 + 650 * x$$

$$x = 450 \text{ осіб}$$

Підказка 4

щодо визначення умов коли доцільно використовувати той чи інший лайнер

Для визначення умов коли доцільно використовувати той чи інший лайнер в рівняння загальних витрат підставляємо будь-яке значення, що знаходиться в отриманих інтервалах.

Наприклад: для лайнеру А загальні витрати дорівнюють:

$$\text{Взаг} = 150\,000 + 750 * x$$

для лайнеру В загальні витрати дорівнюють:

$$\text{Взаг} = 195\,000 + 650 * x$$

$$150\,000 + 750 * x = 195\,000 + 650 * x$$

$$x = 450 \text{ осіб}$$

Підставимо замість x значення менше 400 та розрахуємо розмір загальних витрат на лайнері А та В. Так, для лайнеру А загальні витрати дорівнюють: $Взаг = 150\ 000 + 750 * 400 = 450\ 000\ \$$. Для лайнеру В загальні витрати дорівнюють: $Взаг = 195\ 000 + 650 * 400 = 455\ 000\ \$$.

Таким чином, якщо чисельність туристів менше 450 осіб, то доцільно використовувати лайнер А.

Підставимо замість x значення більше 450 та розрахуємо розмір загальних витрат на лайнері А та В.

для лайнеру А загальні витрати дорівнюють: $Взаг = 150\ 000 + 750 * 500 = 525\ 000\ \$$

для лайнеру В загальні витрати дорівнюють: $Взаг = 195\ 000 + 650 * 500 = 520\ 000\ \$$

Таким чином, якщо чисельність туристів більше 450 осіб, то доцільно використовувати лайнер В.

Тема 12. Логістичне управління на туристичних підприємствах

Підказка 1

щодо розрахунку крапки беззбитковості роботи турфірми

Розрахуємо середні змінні витрати (Взм од) на один тур:

$Взм\ од = \text{Загальні змінні витрати} / \text{Кількість реалізованих турів}$

Крапка беззбитковості (Q) розраховується за формулою:

$Q = \text{Постійні витрати} / (\text{Ціна одиниці туру} - \text{Змінні витрати на один тур})$

Підказка 2

щодо розрахунку крапки беззбитковості роботи турфірми у вартісному вигляді

Розрахуємо крапку безбитковості у вартісному виразі (Q_b) як відношення постійних витрат (V_p) до коефіцієнту маржинального доходу (КМД):

$$Q_b = V_p / \text{КМД}$$

Коефіцієнт маржинального доходу розраховується як відношення маржинального доходу (МД) до виручки (В):

$$\text{КМД} = \text{МД} / В$$

Маржинальний дохід розраховується як різниця між виручкою та змінними витратами (V_{zm}):

$$\text{МД} = В - V_{zm}$$

Підказка 3

щодо розрахунку зони безбитковості

Розрахуємо зону безбитковості (Зб) як відношення різниці виручки та крапки безбитковості у вартісному вигляді (Q_b) до виручки від реалізації турів:

$$Q_b = (В - Q_b) / В, \%$$

Відповіді на тренувальні вправи

Тема 1. Сутність логістики та її становлення в сфері туризму

1. матеріальний.
2. мікро.
3. фінансова.
4. витрат.
5. туристичний.
6. функції.
7. макро.

2. Концепція логістики в міжнародному туризмі

190 569,9 грн

4 602 484,6 грн

Тема 3. Логістичні потоки в міжнародному туризмі

Категорія туристів	№ характеристики
Діти до 14 років	2, 16
Молодь 15 – 24 років	3, 4, 6, 14, 7
Активні люди 25 – 44 років	1, 13, 15
Активні люди середнього віку (45-60 років)	5, 8, 11
Туристи "третього віку" 60 років і старше	9, 10, 12

4. Фінансові потоки в міжнародному туризмі

- 13 980,54 грн

Поточна вартість доходів (NPV) відображає чисті доходи або збитки інвесторів від вкладення коштів у проект в порівнянні зі зберіганням коштів у банку.

Вкладати гроші у цей проект не є доцільним.

Тема 5. Логістичні інформаційні потоки в міжнародному туризмі

Класифікаційна ознака	Характеристика потоку
За часом виникнення й періодичністю використання	3, 6, 7
За напрямом у логістичній системі	1, 11, 2, 7
За синхронністю з туристичним потоком	4, 6, 10
За джерелом отримання	
За способом прийому-передачі інформації	

6. Логістика виїзного туризму

1. Австрія	1-6, 9-12 сезон; 7-8 високий сезон
2. Болгарія – море	6-9 сезон; 1-5, 10-12 низький сезон
3. Греція – Крит	5-6, 9-10 високий сезон, 6-9 сезон; 1-4, 11-12 низький сезон
4. Домінікана	1-4, 10 сезон; 5-9, 11-12 низький сезон
5. Єгипет	3-12 сезон; 1-2 низький сезон
6. Індія – Гоа	6-9 сезон; 1-5, 10-12 високий сезон
7. Іспанія	5-10 високий сезон; 1-4, 11-12 низький сезон
8. Італія – Сардинія	5-11 сезон; 1-4, 12 низький сезон
9. Італія – Сицилія	5-11 сезон; 1-4, 10-12 низький сезон
10. Кіпр	5-10 високий сезон; 1-4, 11-12 низький сезон
11. Куба	1-12 сезон
12. Мальта	5-10 сезон; 1-4, 11-12 низький сезон
13. Марокко – Агадир	5-9 сезон; 1-4, 10-12 низький сезон
14. ОАЕ	5-9 сезон; 1-4, 10-12 високий сезон
15. Сейшели	1-12 сезон
16. Тайланд	5-10 сезон; 1-5, 11-12 високий сезон
17. Туніс	5-11 високий сезон; 1-4, 12 низький сезон
18. Туреччина	4-10 сезон; 1-3, 11-12 низький сезон

7. Логістика в'їзного туризму

Коефіцієнт ритмічності туристичного потоку – 0,826

Коефіцієнт аритмічності туристичного потоку – 1,488

Коефіцієнт сезонності туристичного потоку – 2,38

Тема 8. Логістика внутрішнього туризму

1 – г;

2 – д;

3 – е;

4 – в;

5 – а;

6 – б;

7 – б.

9. Логістична система авіаперевезень

В обидвох випадках туроператор зазнає збитків (- 78 925 грн та -53 640 грн), однак слід продати блок місць, оскільки втрати будуть меншими.

Тема 10. Логістика в організації наземних перевезень

Завдання 1: 3810 грн; 7635 грн; 7785 грн.

Завдання 2: 346,36 грн; 173,52 грн; 185,36 грн.

Завдання 3: 416 грн; 208 грн; 222 грн.

Завдання 4: 9 грн; 29 грн; 29 грн.

11. Логістика в організації круїзів

Якщо чисельність туристів менша або дорівнює 2714, то доцільно обрати лайнер 1.

Якщо чисельність туристів більша або дорівнює 2714, то доцільно обрати лайнер 3.

Тема 12. Логістичне управління на туристичних підприємствах

Завдання 1: 92 грн.

Завдання 2: 657 706 грн.

Завдання 3: 62,6 %.

Тема 13. Логістика в готельному бізнесі

1. в.   2. а.   3. г.   4. д.   5. б.

2. г.   2.в.   3. а.   4. б.

14. Логістика в ресторанному бізнесі

62 одиниці

При замовленні 62 одиниць продуктів загальні витрати на доставку та зберігання будуть мінімальними.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Практикум з навчальної дисципліни
**"ЛОГІСТИКА В МІЖНАРОДНОМУ
ТУРИЗМІ"**

для студентів напряму підготовки
6.140103 "Туризм"
усіх форм навчання

Укладачі: **Єрмаченко Володимир Єгорович**
Лола Юлія Юріївна
Лісіцина Інна Ігорівна

Відповідний за випуск **Єрмаченко В. Є.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Бутенко В. О.**

План 2014 р. Поз. № 224 ЕВ. Обсяг 116 стор.

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи

Дк № 481 від 13.06.2001 р.